

ZAVOD ZA STATISTIKU

IZVJEŠTAJ O IZVRŠENJU GODIŠNJEG PLANA ZVANIČNE STATISTIKE ZA 2017. GODINU

Podgorica, februar 2018. godine

SADRŽAJ

SAŽETAK	3
I. ZAKONODAVNA REGULATIVA I DRUGI PROPISI SISTEMA ZVANIČNE STATISTIKE	7
1. Usvojeni akti u 2017. godini	7
II. REALIZACIJA GODIŠNJEG PLANA ZVANIČNE STATISTIKE ZA 2017. GODINU	8
1. Zavod za statistiku	8
2. Drugi proizvođači zvanične statistike	8
III. REALIZACIJA RAZVOJNIH CILJEVA ZVANIČNE STATISTIKE CRNE GORE	9
1. Usklađivanje zvanične statistike Crne Gore sa pravnim poretkom Evropske unije koji se odnosi na zvaničnu statistiku	9
MAKROEKONOMSKA STATISTIKA	10
STATISTIKA POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA I RIBARSTVA	13
POSLOVNA STATISTIKA, REGISTRI I KLASIFIKACIJE	17
DEMOGRAFIJA I SOCIJALNA STATISTIKA	19
STATISTIKA ZA VIŠA PODRUČJA (VIŠEDOMENSKA STATISTIKA)	21
2. Upravljanje kvalitetom kroz praćenje primjene Kodeksa prakse evropske statistike	22
3. Jačanje administrativnih kapaciteta kroz kontinuirani razvoj ljudskih potencijala kako bi se obezbijedila održivost zvanične statistike	24
3.1. Kadrovski resursi i edukacije	24
3.2. Finansijski resursi	25
4. Veće korišćenje administrativnih izvora u cilju smanjenja troškova i smanjenja opterećenosti izvještajnih jedinica	26
5. Poboljšanje organizacije i kontrole statističkih procesa uvođenjem modernih tehnologija	28
5.1. Licenciranje softvera, modernizacija alatki i bekap procedura	29
5.2. Nove aplikacije	30
5.3. Razvoj metadata sistema	30
5.4. Unaprjeđenje procesa obrade podataka statističkih istraživanja	31
6. Jačanje koordinacione uloge Zavoda za statistiku u statističkom sistemu	32
6.1. Evropske integracije i međunarodna saradnja	32
6.2. Međunarodna saradnja	35
6.3. Međunarodni projekti	35
7. Razvoj diseminacije u skladu sa razvojem informacionih tehnologija i jačanje komunikacije sa korisnicima	39
7.1. Diseminacija	39
7.2. Odnosi sa javnošću	41
PRILOG 1 – Spisak realizovanih statističkih istraživanja, shodno Godišnjem planu zvanične statistike za 2017. godinu	

SAŽETAK

U 2017. godini realizovana su sva statistička istraživanja definisana Godišnjim planom zvanične statistika za 2017. godinu¹ ("Sl.list Crne Gore", br. 6/17 od 27.01.2017. godine). Od ukupno 219 statističkih istraživanja, u nadležnosti Zavoda za statistiku je 166 (76%), dok je u nadležnosti drugih proizvođača zvanične statistike 53 (24%).

U sažetku izdvajamo ključne rezultate iz 2017. godine, koji su doprinijeli izvršenju strateških ciljeva definisanih Programom zvanične statistike 2014 – 2018. godine² ("Sl.list Crne Gore" br. 13/14 od 14.03.2014. godine) i Strategijom razvoja zvanične statistike 2014 - 2018. godine³ (usvojene na 52 sjednici Vlade Crne Gore od 23.01.2014. godine):

1. U cilju usklađivanja zvanične statistike Crne Gore sa pravnim poretkom Evropske unije koji se odnosi na zvaničnu statistiku:

- usvojen je podzakonski akt: Godišnji plan zvanične statistike za 2018. godinu (objavljen u "Sl. listu Crne Gore", br. 3/2018 od 19. 01. 2018. godine);
- objavljen Kalendar objavljivanja statističkih podataka za 2018. godinu Zavoda za statistiku i drugih proizvođača zvanične statistike,⁴ na zvaničnoj web stranici Zavoda za statistiku;
- dobijena licenca za rad za naučno-istraživačku djelatnost Zavoda za statistiku: Ministarstvo nauke je 10. jula 2017. godine izdalo licencu za rad Zavodu za statistiku za obavljanje naučno-istraživačke djelatnosti iz oblasti društvenih nauka (Rješenje broj 1 - 1068/4 od 10.07.2017. godine);
- definisan zakonodavni, strateški i administrativni okvir u Programu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji za period 2018 - 2020. godine;
- realizovana sva statistička istraživanja planirana Godišnjim planom zvanične statistike za 2017. godinu;
- objavljeno pet publikacija⁵, 234 saopštenja (mjesečna, kvartalna i godišnja), odgovoreno na 834 korisnička zahtjeva, od kojih se 774 odnosi na zahtjeve za podacima od strane spoljnih institucija, dok je 79 zahtjeva upućeno od strane medijskih kuća;
- ostvorena su metodološka usklađivanja sa standardima Evropske unije u sljedećim oblastima: makroekonomska statistika, nacionalni računi i cijene; poljoprivreda i

¹ Godišnji plan zvanične statistika za 2017. Godinu (2017) Zavod za statistiku

<http://www.monstat.org/userfiles/file/o%20nama/2018/Godisnji%20plan%20zvanicne%20statistike%20za%202018.pdf>

² Program zvanične statistike 2014 – 2018. godine (2014) Zavod za statistiku

<http://www.monstat.org/cg/page.php?id=10&pageid=10>

³ Strategija razvoja zvanične statistike 2014 - 2018. godine (2014) Zavod za statistiku

<http://www.monstat.org/cg/page.php?id=7&pageid=7>

⁴ Kalendar objavljivanja statističkih podataka za 2018. godinu Zavoda za statistiku i drugih proizvođača zvanične statistika,

(2017) Zavod za statistiku <http://www.monstat.org/cg/page.php?id=12&pageid=12>

⁵ Publikacije (2017) Zavod za statistiku <http://www.monstat.org/cg/publikacije.php?id=100>

životna sredina; poslovne statistike - turizam, energetika, industrija, građevinarstvo, saobraćaj; statistika uslova života, statistika inovacije;

- ostvaren je značajan napredak u ispunjavanju završnih mjerila Poglavlja 18 - Statistika - dostavljen set ključnih tabela EK-EUROSTAT-u, koje služe kao input za obračun makroekonomskih podataka u skladu sa ESA 2010;
- dostavljen EK-EUROSTAT-u GNI Inventory - detaljan opis korišćenih izvora podataka i metoda sa pratećom dokumentacijom i podacima koji se koriste u obračunu Bruto domaćeg proizvoda;
- definisana Mapa puta za podatke (tabele) u vidu Akcionog plana, shodno kojem će Zavod za statistiku dostavljati tabele EUROSTAT-u nakon privremenog zatvaranja Poglavlja 18 – Statistika;
- proizvedene i EUROSTAT-u dostavljene eksperimentalne balansirane tabele ponude i upotrebe (Supply and Use tables) za 2013. i 2014. godinu;
- u skladu sa trilateralnim Sporazumom o saradnji, u oblasti statistike nacionalnih računa pripremljena draft verzija Klasifikacija institucionalnih jedinica po institucionalnim sektorima prema metodologiji ESA 2010 za referentnu 2015. godinu.

2. U cilju upravljanja kvalitetom, kroz praćenje primjene Kodeksa prakse evropske statistike:

- usvojena politika kvaliteta koja se u potpunosti oslanja na Kodeks prakse evropske statistike i principe Upravljanja ukupnim kvalitetom (eng. Total Quality Management – TQM model);
- usvojena Strategija upravljanja kvalitetom⁶, kao strateški razvojni dokument iz oblasti obezbjeđenja kvaliteta u statističkom sistemu Crne Gore;
- usvojen Vodič za implementaciju Strategije upravljanja kvalitetom⁷ koji pruža zaposlenima smjernice za implementaciju Strategije upravljanja kvalitetom;
- usvojen Implementacioni plan za sprovođenje politike kvaliteta;
- usvojena Politika revizije koja utvrđuje opšta pravila revizije objavljenih rezultata zvanične statistike;
- razvijen sistem za izvještavanje o kvalitetu prema kojem je definisan Obrazac i Uputstvo za popunjavanje Izvještaja o kvalitetu za korisnike i proizvođače;
- objavljeno pet Izvještaja o kvalitetu na zvaničnoj web stranici Zavoda za statistiku⁸ (Anketa o radnoj snazi, Indeks cijena proizvođača industrijskih proizvoda, Istraživanje

⁶ Strategija upravljanja kvalitetom (2017) Zavod za statistiku <http://www.monstat.org/cg/page.php?id=1513&pageid=1513>

⁷ Vodič za implementaciju Strategije upravljanja kvalitetom, Zavod za statistiku (2017)

<http://www.monstat.org/cg/page.php?id=1514&pageid=1514>

⁸ Izvještaji o kvalitetu (2017) Zavod za statistiku <http://www.monstat.org/cg/page.php?id=1516&pageid=1516>

o ostvarenim prinosima kasnih usjeva, voća i grožđa, statistika rođenih i trgovina na malo);

- sprovedeno Istraživanje o zadovoljstvu korisnika koje je imalo za cilj da istraži nivo zadovoljstva korisnika kvalitetom statističkih podataka;
- sprovedeno Istraživanje o zadovoljstvu zaposlenih koje je imalo za cilj da prati nivo zadovoljstva zaposlenih.

3. U cilju jačanja administrativnih kapaciteta i edukacije kadra:

- ojačan je ekspertski kadar Zavoda za statistiku, zaposleno pet izvršioca na neodređeno vrijeme;
- edukacija/stažiranje u EUROSTAT-u u trajanju od 4-6 mjeseci obavila su dva službenika;
- organizovano 20 treninga iz oblasti zvanične statistike na kojima je prisustvovalo 237 učesnika;
- edukacija i prisustvo na 161 međunarodnoj aktivnosti (konferenciji, sastancima, radionicama, studijskim posjetama) van Crne Gore u cilju unaprjeđenja zvaničnog statističkog sistema Crne Gore, preko IPA višekorisničkog projekta.

4. U cilju većeg korišćenja administrativnih izvora podataka za potrebe zvanične statistike:

- započete aktivnosti koje se odnose na sagledavanje mogućnosti realizovanja registarskog Popisa stanovništva, domaćinstva i stanova 2021. godine u Crnoj Gori;
- proizvedeni rezultati zvanične statistike korišćenjem administrativnih izvora podataka iz oblasti: turizma, cijena, poljoprivrede i statistike usluga;
- potpisan Memorandum o saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja u cilju uspostavljanja Sistema računovodstvenih podataka na odabranim privrednim gazdinstvima;
- potpisan Sporazum o saradnji sa Glavnim gradom Podgorica u cilju razmjene podataka i informacija u djelokrugu njihove nadležnosti.

5. U cilju unaprjeđenja statističkih procesa uvođenjem novih tehnologija:

- implementiran Integrisani sistem za obradu podataka – IST koji standardizuje statističke procese i baze podataka u skladu sa Generičkim statističkim poslovnim modelom (eng. Generic Statistical Business Process Model - GSBPM);
- Zavod za statistiku postao član Grupe visokog nivoa za modernizaciju zvanične statistike (eng. High – Level Group for the Modernisation of official statistics) - glavni cilj ovog partnerstva jeste podstaći nova dostignuća u proizvodnji, organizaciji i diseminaciji zvanične statistike, osigurati efikasnu koordinaciju i razmjenu informacija, kako u okvirima zvanične statistike, tako i sa relevantnim vanjskim

tijelima i promovisati zajedničke standarde, modele, alate i metode za podršku modernizacije zvanične statistike;

- primijenjena CAPI metoda u statistici poljoprivrede, agromonetarne statistike, istraživanju IKT-a u domaćinstvima, u cilju modernizacije procesa prikupljanja, obrade i diseminacije podataka;
- osigurano pet licenci softvera za analizu statističkih podataka za IBM SPSS – Statistical Package for the Social Sciences;
- osigurano softver EaseUS Todo za pravljenje rezervnih kopija podataka sa SQL servera;
- razvijen sistem metapodataka u skladu sa EURO SDMX Metadata Structure (ESMS) koji uključuje i druge proizvođače zvanične statistike u skladu sa strukturom preporučenom od strane EUROSTAT-a.

6. U cilju jačanja koordinacione uloge Zavoda za statistiku u statističkom sistemu:

- Zavod za statistiku postao direktan nosilac „GRANT ugovor-a“, u okviru IPA II višekorisničkog programa 2014 - 2018. godine uz podršku i saglasnost EUROSTAT-a;
- održani redovni sastanci na kvartalnom nivou za Poglavlje 18 - Statistika, s ciljem da svi članovi budu upoznati sa aktivnostima na kvartalnom nivou, sa posebnim osvrtom na ispunjavanje završnih mjerila Poglavlja 18 - Statistika.

I. ZAKONODAVNA REGULATIVA I DRUGI PROPISI SISTEMA ZVANIČNE STATISTIKE

Početkom 2014. godine Vlada Crne Gore usvojila je *Strategiju razvoja zvanične statistike 2014-2018. godine*, koja definiše misiju, viziju i strateške ciljeve crnogorskog statističkog sistema. Za potrebe srednjoročnog planiranja usvojen je *Program zvanične statistike 2014-2018. godine* („Sl.list Crne Gore“, br. 13/14 od 14.03.2014. godine i br. 71/15 od 17.12.2015. godine) u kojem se navode razvojni ciljevi, koje je potrebno realizovati u periodu 2014-2018. godine.

Na osnovu Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike („Sl.list Crne Gore“, br. 18/12 od 30.03.2012. godine), donosi se *Godišnji plan zvanične statistike*. Plan se donosi za svaku kalendarsku godinu, a temelji se na potrebama korisnika, ali i na zahtjevima Evropske unije, koji su navedeni u dokumentu EUROSTAT-a *Statistical Requirements Compendium*⁹.

Takođe, na osnovu pomenutog Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike (u daljem tekstu: Zakon) u saradnji sa drugim proizvođačima zvanične statistike donijet je *Kalendar objavljivanja statističkih podataka za 2018. godinu Zavoda za statistiku i drugih proizvođača zvanične statistike*, koji je objavljen na zvaničnoj web stranici Zavoda za statistiku.

1. USVOJENI AKTI U 2017. GODINI

Usvojen Godišnji plan zvanične statistike za 2018. godinu („Sl.list Crne Gore“, br. 3/18 od 19.01.2018. godine) kojim je planirana realizacija 221 statističkog istraživanja. Od ukupnog broja planiranih statističkih istraživanja 174 (79%) će se realizovati od strane Zavoda za statistiku, kao glavnog nosioca i diseminatora statističkih podataka, dok će 47 (21%) istraživanja realizovati drugi proizvođači zvanične statistike, određeni Programom zvanične statistike. Godišnji plan zvanične statistike za 2018. godinu, temelji se na potrebama korisnika i petogodišnjeg Programa zvanične statistike 2014 - 2018. godine, kao i na zahtjevima Evropske unije, koji su navedeni u dokumentu EUROSTAT-a *Statistical Requirements Compendium*.

Usvojen **Kalendar objavljivanja statističkih podataka za 2018. godinu Zavoda za statistiku i drugih proizvođača zvanične statistike** koji predstavlja pregled statističkih istraživanja i publikacija, vezano za dinamiku, sadržaj, period i format publikovanja statističkih istraživanja i publikacija. Objavljen je na zvaničnoj web stranici Zavoda za statistiku.

⁹ Statistical Requirements Compendium (2017) EUROSTAT <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/7535696/KS-GQ-16-003-EN-N.pdf/d3f54ab4-97af-4f53-be59-45aca3ecfb80>

II. REALIZACIJA GODIŠNJEG PLANA ZVANIČNE STATISTIKE ZA 2017. GODINU

U skladu sa članom 26 Zakona, Zavod za statistiku u saradnji sa drugim proizvođačima zvanične statistike pripremio je *Izveštaj o izvršenju Godišnjeg plana zvanične statistike za 2017. godinu*.

Na osnovu Zakona, poslove zvanične statistike vrše proizvođači zvanične statistike: Zavod za statistiku, kao koordinator statističkog sistema, Centralna banka Crne Gore, Ministarstvo finansija i sedam drugih proizvođača zvanične statistike, određenih Programom zvanične statistike.

U 2017. godini realizovana su sva statistička istraživanja definisana Godišnjim planom zvanične statistika za 2017. godinu ("Sl.list Crne Gore", br. 6/17 od 27.01.2017. godine). Od ukupno 219 statističkih istraživanja, u nadležnosti Zavoda za statistiku je 166 (76%), dok je u nadležnosti drugih proizvođača zvanične statistike 53 (24%).

Tabela 1. Prikaz ukupnog broja planiranih, realizovanih i nerealizovanih statističkih istraživanja u 2017. godini

Redni broj	Naziv proizvođača zvanične statistike	Planirane statističke aktivnosti	Realizovane statističke aktivnosti	Nerealizovane statističke aktivnosti
		Broj	Broj	Broj
1.	Zavod za statistiku	166	166	-
2.	Centralna banka Crne Gore	8	8	-
3.	Ministarstvo finansija	5	5	-
4.	Komisija za hartije od vrijednosti Crne Gore	3	3	-
5.	Uprava carina Crne Gore	1	1	-
6.	Poreska uprava	12	12	-
7.	Fond penzijskog i invalidskog osiguranje	2	2	-
8.	Fond za zdravstveno osiguranje	2	2	-
9.	Institut za javno zdravlje	18	18	-
10.	Ministarstvo nauke	2	2	-
	UKUPNO	219	219	0

Izvor: Odsjek za nacionalnu koordinaciju statističkih izvora podataka (2017), Zavod za statistiku

1. ZAVOD ZA STATISTIKU

Od 166 ukupno planiranih statističkih istraživanja, Zavod za statistiku je realizovao sva planirana istraživanja, od kojih je sedam novih i 23 probna statistička istraživanja.

2. DRUGI PROIZVOĐAČI ZVANIČNE STATISTIKE

Od ukupnog broja planiranih statističkih istraživanja u nadležnosti drugih proizvođača zvanične statistike su 53 statistička istraživanja i sva su realizovana, shodno dinamici. Rezultati realizovanih statističkih istraživanja dostupni su korisnicima na zvaničnim web stranicama proizvođača zvanične statistike.

III. REALIZACIJA RAZVOJNIH CILJEVA ZVANIČNE STATISTIKE CRNE GORE

Razvojni ciljevi zvanične statistike Crne Gore za period 2014 - 2018. godine, određeni su obavezama i prioritetima Crne Gore, koji su definisani nacionalnim politikama, a prije svega politikom evropskih integracija. Cilj zvanične statistike je da obezbjeđuje kvantitativne i reprezentativne informacije o ekonomskom, demografskom, socijalnom i stanju životne sredine u Crnoj Gori, svim korisnicima, po međunarodno definisanoj metodologiji i najvišim profesionalnim standardima.

Razvojni ciljevi zvanične statistike Crne Gore su:

1. Usklađivanje zvanične statistike Crne Gore sa pravnim poretkom Evropske unije koji se odnosi na zvaničnu statistiku;
2. Upravljanje kvalitetom, kroz praćenje primjene Kodeksa prakse evropske statistike;
3. Jačanje administrativnih kapaciteta, kroz kontinuirani razvoj ljudskih potencijala, kako bi se obezbijedila održivost zvanične statistike;
4. Veće korišćenje administrativnih izvora u cilju smanjenja troškova i smanjenja opterećenosti izvještajnih jedinica;
5. Poboljšanje organizacije i kontrole statističkih procesa uvođenjem modernih tehnologija;
6. Jačanje koordinacione uloge Zavoda za statistiku u statističkom sistemu;
7. Razvoj diseminacije u skladu sa razvojem informacionih tehnologija i jačanje komunikacije sa korisnicima.

Napredak koji je ostvaren u 2017. godini u cilju ispunjenja razvojnih ciljeva, prikazan je u nastavku po statističkim oblastima.

1. USKLAĐIVANJE ZVANIČNE STATISTIKE CRNE GORE SA PRAVNIM PORETKOM EVROPSKE UNIJE KOJI SE ODNOSI NA ZVANIČNU STATISTIKU

Potpuna usklađenost sa EU acquis u Poglavlju 18 - Statistika znači obezbijediti zvaničnu statistiku o društveno-ekonomskom kretanju Crne Gore, u skladu sa međunarodnim standardima koji se primjenjuju u Evropskom statističkom sistemu. U cilju sticanja potpune usaglašenosti neophodno je usvojiti pravnu tekovinu Evropske unije i stvoriti uslove za njenu implementaciju u okviru zvaničnog statističkog sistema.

MAKROEKONOMSKA STATISTIKA

1.1. Harmonizacija nacionalnih računa sa ESA 2010 metodologijom

Osnovni cilj statistike nacionalnih računa je izrada indikatora kojima se mjere rezultati aktivnosti ekonomije jedne zemlje, koji se koriste za makroekonomske analize, kao i realno planiranje i uspješno realizovanje ekonomske politike. Tokom 2017. godine nastavljene su aktivnosti sa ciljem dalje harmonizacije statistike nacionalnih računa Crne Gore sa standardima Evropske unije i ispunjavanja zahtjeva koji su definisani, završnim mjerilima za zatvaranje Poglavlja 18 - Statistika:

- **objavljeni su rezultati godišnjeg Bruto nacionalnog dohodka za 2016. godinu;**
- **objavljeni su konačni rezultati godišnjeg Bruto domaćeg proizvoda za 2016. godinu** po proizvodnoj i potrošnoj metodi u tekućim i stalnim cijenama, prema Nace Rev.2 klasifikaciji djelatnosti, u skladu sa ESA 2010 metodologijom. Urađena je i revizija godišnjih podataka Bruto domaćeg proizvoda za period 2006 – 2009. godina prema ESA 2010 metodologiji. U skladu sa ESA 2010 Programom za transmisiju podataka, EUROSTAT-u su putem e-Damis web portala, kroz SDMX format dostavljeni navedeni podaci;
- **objavljeni su konačni podaci kvartalnog Bruto domaćeg proizvoda za 2016. godinu**, u skladu sa ESA 2010 metodologijom po potrošnom principu, kao i preliminarni podaci za I-III kvartal 2017. godine. Podaci su dostavljeni EUROSTAT-u putem e-Damis web portala;
- tokom 2017. godine praćenjem kvartalnih indikatora ekonomskog rasta radilo se na stvaranju uslova za **eksperimentalni obračun kvartalnog Bruto domaćeg proizvoda po proizvodnoj metodi**;
- **pripremljen je dokument „Inventar kvartalnih nacionalnih računa“** (eng. Quarterly National Accounts Inventory - QNA Inventory), kao ključno mjerilo rezultata obračuna kvartalnog Bruto domaćeg proizvoda, definisan kroz pregovaračku poziciju Poglavlja 18 - Statistika. Dokument je dostavljen EUROSTAT-u;
- **pripremljen je dokument „Inventar Bruto nacionalnog dohodka“** (eng. Gross National Income Inventory - GNI Inventory) koji je i proslijeđen EUROSTAT-u, što je u skladu sa definisanim mjerilima za zatvaranje pregovaračkog Poglavlja 18 - Statistika. Navedeni dokument pruža detaljan opis korišćenih izvora podataka i metoda sa pratećom dokumentacijom i podacima koji se koriste u obračunu Bruto domaćeg proizvoda;
- uz podršku IPA projekta proizvedeni su eksperimentalni **podaci o broju zaposlenih na kvartalnom i godišnjem nivou i naknadama zaposlenih** prema ESA 2010 metodologiji. Podaci su u skladu sa ESA 2010 Programom za transmisiju podataka, proslijeđeni EUROSTAT-u putem e-Damis web portala kroz SDMX format;
- u toku 2017. godine **nastavljen je rad na pripremi nefinansijskih sektorskih računa za nefinansijski sektor i sektor države**, kroz definisanje raspoloživih izvora podataka i pripremu

eksperimentalnih podataka. Za ostale sektore definisani su izvori podataka, a što je u skladu sa Programom zvanične statistike 2014 - 2018. godine.

1.2. Izrada tabela ponuda i upotrebe (Supply and Use tables)

Po prvi put proizvedene su eksperimentalne balansirane tabele ponude i upotrebe za 2013. i 2014. godinu i iste su dostavljene EUROSTAT-u. Kompilacija tabela ponude i upotrebe za referentnu 2013. i 2014. godinu podržana je IPA 2013 nacionalnim projektom. U toku 2017. godine, nastavljen je rad na balansiranju navedenih tabela i kontinuiranom usaglašavanju metodologije prikupljanja i obrade podataka u skladu sa ESA 2010 metodologijom, na nivou statističkog sistema Crne Gore. Izrada balansiranih tabela ponude i upotrebe je od izuzetnog značaja za statistički sistem, imajući u vidu da je njihova izrada definisana mjerilima za zatvaranje pregovaračkog Poglavlja 18 - Statistika.

Takođe, njihovom izradom obezbijediće se doprinos pregovaračkom Poglavlju 33 - Finansijske i budžetske odredbe, u dijelu određivanja prosječno ponderisane PDV stope, kao jednog od elemenata za određivanje novčanog doprinosa Crne Gore, budžetu Evropske unije.

1.3. Razvoj koordinacije i saradnje između institucija u primjeni ESA 2010 metodologije

U skladu sa trilateralnim Sporazumom o saradnji, u oblasti statistike nacionalnih računa, sektora opšte države i sa njom povezanih statistika (potpisanog u maju 2016. godine, između Ministarstva finansija, Centralne banke Crne Gore i Zavoda za statistiku) pripremljena je **draft verzija klasifikacije institucionalnih jedinica** po institucionalnim sektorima prema metodologiji ESA 2010 za referentnu 2015. godinu. Centralna banka Crne Gore je definisala finansijski sektor, Ministarstvo finansija sektor države, a Zavod za statistiku nefinansijski sektor i sektor neprofitnih institucija u službi domaćinstava.

1.4. Pripreme za uvođenje INTRASTAT-a u statistici robne razmjene

Implementirana je evropska klasifikacija roba za 2017. godinu – Kombinovana nomenklatura 2017 (CN2017). Kroz konsultacije i uz mišljenje EUROSTAT-a, analizirani su preduslovi na uvođenju INTRASTAT-a sistema u Crnu Goru.

Raspoloživi podaci iz **statistike domaćih i stranih filijala (FATS)** koji se usklađuju sa Regulativom (EZ) br. 716/2007 i podaci **strukturnog istraživanja o poslovanju preduzeća** koji se usklađuju sa Regulativom (EZ) br. 295/2008 poslati su EUROSTAT-u putem e-Damis web portala.

1.5. Razvoj istraživanja iz oblasti statistike cijena

U okviru statistike cijena, Harmonizovani indeks potrošačkih cijena (HICP) se proizvodi u skladu sa Regulativom (EZ) br. 2016/792. Napredak koji je ostvaren u 2017. godini odnosi se na razvoj dodatnih varijabli u ovoj oblasti i to:

- serije podataka mjesečnog Harmonizovanog indeksa potrošačkih cijena od 2010. godine je preračunata na referentnu 2015. godinu (2015=100) i isti su dostavljeni EUROSTAT-u. Podaci su trenutno u fazi validacije;
- u okviru projekta IPA 2014 višekorisničkog projekta obračunat je eksperimentalni Harmonizovani indeks potrošačkih cijena u stalnim poreskim stopama za period od 2012. do 2015. godine;
- u okviru IPA 2013 nacionalnog i IPA 2014 višekorisničkog projekata, obračunat je eksperimentalni „Indeks tržišnih cijena kuća i stanova“ (eng. *House Price Index*), na osnovu podataka iz postojećeg statističkog istraživanja „Cijene stanova u novogradnji“;
- ažurirane su detaljne radne metodologije za Harmonizovani indeks potrošačkih cijena i Paritet kupovne moći;
- ažurirani su metapodaci za sva redovna istraživanja u okviru statistike cijena;
- pripremljen je Izvještaj o kvalitetu za korisnike za istraživanje „Indeks cijena proizvođača industrijskih proizvoda“.

STATISTIKA POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA I RIBARSTVA

Statistika poljoprivrede, šumarstva i ribarstva obuhvata: statistiku biljne proizvodnje, statistiku stoke, mesa i jaja; statistiku mlijeka i mliječnih proizvoda; strukturalnu statistiku; šumarstvo, ribarstvo, kao i agromonetarnu statistiku. Podaci dobijeni kroz ovu statistiku, imaju ključnu ulogu u projektovanju, implementaciji i praćenju sprovođenja crnogorske poljoprivredne politike, ali i zajedničke poljoprivredne politike Evropske unije.

1.6. Upravljanje kvalitetom u skladu sa Kodeksom prakse evropske statistike

Statistika stočarstva

U okviru statistike stočarstva redizajniran je upitnik za *Godišnji izvještaj o stočarstvu poljoprivrednih gazdinstava* (Anketa o stočarstvu) u skladu sa ekspertskim preporukama, a sve u cilju dobijanja kvalitetnijih podataka za obračun Bruto domaće proizvodnje mesa (eng. Gross indigenous production - GIP). Implementacijom principa zvanične statistike „*Ekonomičnost troškova*“ koji je usklađen sa Kodeksom prakse evropske statistike (Princip 10 - Ekonomičnost), u decembru 2017. godine, ponovo je sprovedeno prikupljanje podataka CAPI¹⁰ za statistiku stočarstva metodom za dvije opštine (Podgorica i Danilovgrad). Takođe, primjenom principa zvanične statistike „*Smanjenje opterećenosti izvještajnih jedinica*“ u okviru projekta IPA 2015 višekorisničkog projekta, tokom 2017. godine započete su aktivnosti vezane za prelazak na administrativni izvor podataka (Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja) za mjesečno istraživanje o klanju stoke i živine u klanicama.

Statistika biljne proizvodnje

U oblasti statistike biljne proizvodnje u cilju upravljanja kvalitetom urađen je prvi Izvještaj o kvalitetu za 2016. godinu za istraživanje o ostvarenim prinosima kasnih usjeva, voća i grožđa. Izvještaj je objavljen na zvaničnoj web stranici Zavoda za statistiku.

Statistika ribarstva

U cilju razvoja statistike ribarstva i unaprjeđenja upravljanja kvalitetom podataka, preuzimaju se podaci iz administrativnih izvora (Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja) za Godišnji izvještaj o ribarima i ribolovnim sredstvima.

¹⁰ CAPI (Computer aided personal interviewing) metoda – prikupljanje podatka uz korišćenje laptopa, netbooka i sl.

Agroekološka statistika

U oblasti Agroekološke statistike na osnovu potpisanog Memoranduma o saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja u okviru Istraživanja o prometu pesticida, započet je proces prikupljanja, kao i detaljne analize kvaliteta podataka iz administrativnog izvora (Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove).

1.7. Razvoj istraživanja

Istraživanje o strukturi poljoprivrednih gazdinstava

Preliminarni rezultati realizovanog **Istraživanja o strukturi poljoprivrednih gazdinstava** prvi put su objavljeni na zvaničnoj web stranici Zavoda za statistiku i u roku dostavljeni EUROSTAT-u putem e-Damis web portala u skladu sa zahtjevima za dostavljanje podataka¹¹ (eng. Manual for Data Suppliers). Podaci su proizvedeni u skladu sa Regulativom (EZ) br. 1166/2008.

Objavljeni podaci imaju značajnu ulogu u dizajnu, implementaciji, monitoringu i evaluaciji nacionalne poljoprivredne politike, kao i zajedničke poljoprivredne politike. Pružaju mikro – podatke o radno angažovanim licima u poljoprivredi, korišćenju zemljišta, podatke o stoci i metodama poljoprivredne proizvodnje.

Statistika biljne proizvodnje

U oblasti statistike biljne proizvodnje realizovan je Pilot projekat – Godišnja statistika biljne proizvodnje (eng. Annual crop statistics), kroz IPA 2014 višekorisničkog nacionalnog projekta. Tokom projekta ispitane su razvojne mogućnosti, korišćenja administrativnih izvora podataka u cilju unaprjeđenja kvaliteta podataka. Takođe, ispitana je mogućnost prelaska na CATI metod¹² za prikupljanje podataka u oblasti statistike biljne proizvodnje. Sve aktivnosti su realizovane u definisanom roku i evidentirane u Završnom izvještaju godišnje statistike biljne proizvodnje (eng. Final Report PP21 Annual crop statistics), koji je dostavljen EUROSTAT-u.

Statistika šumarstva

U cilju racionalizacije istraživanja iz oblasti **statistike šumarstva** kreirana su dva draft upitnika za pilot istraživanje za potrebe Ekonomskih računa u šumarstvu. Urađena je detaljna analiza svih raspoloživih definicija u oblasti statistike šumarstva na nacionalnom nivou. Rezultati u oblasti statistike šumarstva, ostvareni su kroz programe podrške IPA 2013 nacionalnog projekata i TAIEX (Instrument za tehničku pomoć i razmjenu informacija).

¹¹ Manual for Data Suppliers EUROSTAT <https://circabc.europa.eu/w/browse/83a66f38-cd03-4122-9783-275bb0ad4097>

¹² CATI metoda - Computer-Assisted Telephone Interviewing

Agromonetarna statistika

Razvojne aktivnosti u oblasti ***Ekonomskih računa u poljoprivredi*** odrađene su u skladu sa Regulativom (EZ) 138/2004¹³ kojom je propisan obračun vrijednosti za četiri seta računa:

1. Proizvodni račun u poljoprivredi;
2. Kapitalni račun u poljoprivredi;
3. Račun stvaranja dohotka;
4. Račun preduzetničkog dohotka.

U cilju unaprjeđenja kvaliteta podataka dobijenih kroz sistem ekonomskih računa u poljoprivredi za period od 2012-2016. godine, realizovano je uvezivanje podataka sa raspoloživim statističkim i administrativnim izvorima podataka (Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja).

Zavod za statistiku u saradnji sa Biotehničkim fakultetom finalizovao je kompletan Proizvodni račun u tekućim i stalnim cijenama (uključujući Indekse cijena) i međufaznu potrošnju. Obračun je izvršen za period od 2012-2016. godine. U cilju obračuna preostalog seta računa u poljoprivredi izvršene su procjene za Račun stvaranja dohotka i Račun preduzetničkog dohotka za period od 2012 - 2016. godine. Postavljen je sistem za dobijanje Kapitalnog računa na bazi raspoloživih podataka.

Potpisan je Memorandum o saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja u januaru 2017. godine sa ciljem utvrđivanja okvira za uspostavljanje Sistema računovodstvenih podataka na odabranim poljoprivrednim gazdinstvima. Na ovaj način će se obezbijediti potpunije informacije o stanju poljoprivrede u Crnoj Gori.

Primijenjen je CAPI metod za prikupljanje podataka u okviru ***Kvartalnog istraživanja o rashodima i poljoprivrednoj proizvodnji gazdinstava***. Primjenom nove metode smanjiće se troškovi istraživanja, vrijeme obrade, analiza i dostava podataka potrebnih za obračun kvartalnog Bruto domaćeg proizvoda.

U skladu sa EUROSTAT-ovim Priručnikom za ***cijene u poljoprivredi***¹⁴ finalizovan je sistem apsolutnih cijena i indeksa cijena u poljoprivredi (eng. Output and Input) za period 2012-2016. godine, na baznu 2015. godinu, čime se postigla usaglašenost sa evropskom metodologijom u oblasti cijena u poljoprivredi. U skladu sa Nacrtom sporazuma o cijeni zemljišta i zemljišne rente¹⁵ sprovedeno je ***Pilot istraživanje o cijenama zemljišta i zemljišne rente*** u oktobru 2017. godine.

¹³ Regulation (EC) No 138/2004 of the European parliament and of the Council of 5 Decemer 2003 on the economic accounts for agriculture in the Community.

¹⁴ Handbook for EU Agricultural Price Statistics, March 2008, EUROSTAT.

¹⁵ Draft agreement on statistics for agricultural land prices and rents.

1.8. Nastavak aktivnosti na razvoju statističkog registra poljoprivrednih gazdinstava

Statistički registar poljoprivrednih gazdinstava koristi se isključivo u statističke svrhe i predstavlja okvir za sva istraživanja u oblasti poljoprivrede. Na ažuriranju Statističkog registra poljoprivrednih gazdinstava u kontinuitetu se radi korišćenjem podataka, iz postojećih statističkih istraživanja u oblasti statistike poljoprivrede i eksternih izvora.

U cilju ažuriranja registra eksternim izvorima urađeno je automatsko – direktno povezivanje gazdinstava iz Statističkog registra poljoprivrednih gazdinstava i administrativnih izvora (Registar poljoprivrednih gazdinstava - Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja i Registar stoke - Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove) preko jedinstvenog matičnog broja - JMB. Za povezana gazdinstava, u bazi Statističkog registra poljoprivrednih gazdinstava upisan je identifikacioni kod, koje gazdinstvo ima u bazi administrativnih izvora. To je sekundarni ključ u bazi Statističkog registra poljoprivrednih gazdinstava i on postaje link za povezivanje Statističkog registra poljoprivrednih gazdinstava i administrativnih izvora.

Usvojen je Poslovnik o strukturi, ažuriranju i upotrebi statističkog registra poljoprivrednih gazdinstava.

POSLOVNA STATISTIKA, REGISTRI I KLASIFIKACIJE

Poslovna statistika ima za cilj praćenje obima, strukture i dinamike kretanja ekonomske aktivnosti na mjesečnom, kvartalnom, godišnjem i višegodišnjem nivou. Ona pruža statističke informacije za donošenje mjera i kreiranje različitih politika u oblastima industrije, energetike, građevinarstva, turizma, trgovine, poslovnih usluga, transporta i informacionog društva. U procesu izrade poslovnih statistika primjenjuju se međunarodni i evropski standardi za prikupljanje, obradu i publikovanje podataka. Osnov za realizaciju poslovnih statistika, čine klasifikacije koje su u skladu sa međunarodnim standardima, koje obezbjeđuju uporedivost na nacionalnom i međunarodnom nivou.

1.9. Harmonizacija kratkoročne statistike u skladu sa međunarodnim standardima

Značajno je unaprijeđena harmonizacija **kratkoročnih poslovnih statistika** sa Regulativama (EZ) br. 1165/98 i 1158/2005 uvođenjem novih kratkoročnih indikatora u okviru Eurobaze podataka. Metapodaci za kratkoročne poslovne statistike su ažurirani putem aplikacije Metadata Handler, u skladu sa zahtjevima EUROSTAT-a, u novom ESMS¹⁶ formatu.

U okviru **statistike turizma** obračunat je *Indikator o mjesečnoj neto stopi zauzetosti soba*, koji je prosljeđen EUROSTAT-u. U okviru IPA 2014 višekorisničkog projekta dobijeni su prvi rezultati pilot **Istraživanja o turističkoj aktivnosti stanovništva** Crne Gore. Takođe, EUROSTAT-u su poslani na validaciju svi setovi podataka i mikro-baza podataka o nacionalnom turizmu, kao i Izvještaj o kvalitetu. Ovo istraživanje ima poseban doprinos u pregovaračkom procesu Crne Gore sa Evropskom unijom, jer je primijenjena regulativa (EZ) 692/2011 (Prilog II). Realizacijom navedenog istraživanja sprovedena su sva istraživanja iz oblasti statistike turizma, definisana u Programu zvanične statistike 2014 – 2018. godine, koja predstavljaju osnovu za izradu Turističkih satelitskih računa (TSA). U cilju povećanja kvaliteta istraživanja, pripremljene su detaljne Analize za statistiku dolazaka i noćenja turista.

U okviru **statistike saobraćaja** pripremljen je *“Inventar statistike vazdušnog saobraćaja”* (eng. Inventory air transport statistics). Prvi put na volonterskoj osnovi popunjen je zajednički upitnik “Common Questionnaire EUROSTAT/ITF/UNECE” koji se odnosi na podatke statistike saobraćaja.

U **statistici građevinarstva** prvi put je u skladu sa Regulativama (EZ) br. 1165/98 i 1158/2005 urađeno kalendarsko i sezonsko prilagođavanje, kao i detaljne Analize za statistiku istraživanja o cijenama stanova u novogradnji. Takođe, kalendarsko i sezonsko prilagođavanje urađeno je u statistici trgovina na malo u skladu sa Regulativama (EZ) br. 1165/98 i 1158/2005.

¹⁶ ESMS - Euro SDMX Metadata Structure

Godišnja statistika industrijske proizvodnje - PRODCOM statistika, kvartalna statistika vazdušnog (avio) saobraćaja, strukturalna godišnja statistika energetike i statistika cijena energenata u potpunosti su usklađene sa evropskim standardima, što potvrđuju Izvještaj o napretku Evropske komisije i izvještaj EUROSTAT-a.

1.10. Nastavak aktivnosti na razvoju kvaliteta, posebno ažurnosti biznis registra

Realizovana su statistička istraživanja, **Istraživanje o poslovanju srednjih i velikih preduzeća i Istraživanje o poslovanju preduzeća** koja imaju jedinice u sastavu. Dobijeni su podaci o sekundarnim djelatnostima i podaci o pripadnosti preduzeća određenim grupama preduzeća. Takođe, iz administrativnog izvora prikupljeni su kontakt podaci (broj telefona, e-mail adresa) čija tačnost i kvalitet značajno doprinosi kvalitetnom sprovođenju statističkih istraživanja. Kontinuirano se radi na unapređenju Registra prostornih jedinica, odnosno na identifikaciji novih naselja po oštinama, kao i izmjeni granica postojećih.

1.11. Kontinuirano praćenje i usvajanje međunarodnih statističkih klasifikacija u svim statističkim oblastima

Uspostavljena je DEGURBA¹⁷ klasifikacija - Stepenn urbanizacije za šest primorskih opština (Tivat, Kotor i Herceg Novi, Budva, Bar i Ulcinj) u okviru projekta IPA 2013 nacionalnog projekta podkomponenta Klasifikacije.

U toku 2017. godine nastavljeno je uspostavljanje GRID statistike (statistički GRID podaci su mreže koje se geografski odnose na sistem mreža ćelija, a koriste se podaci iz Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova i preklapaju se sa geografskim mapama).

¹⁷ Degree of Urbanisation (DEGURBA) - Local Administrative Units

DEMOGRAFIJA I SOCIJALNA STATISTIKA

1.12. Pripreme za Popis stanovništva, domaćinstava i stanova 2021. godine

U okviru IPA višekorisničkog nacionalnog projekta, uz ekspertsku podršku analizirana je mogućnost korišćenja podataka iz postojećih administrativnih evidencija u cilju utvrđivanja osnovnih elementa Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova 2021. godine, prije svega metoda istraživanja. Takođe, analizirana je mogućnost korišćenja registara stanovništva koji su u nadležnosti drugih organa, za potrebe Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova 2021. godine, kao i mogućnost uspostavljanja Registra kućnih brojeva, ulica i trgova (Adresnog registra), a što je u nadležnosti Uprave za nekretnine.

Detaljnije informacije o aktivnostima za pripreme Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova 2021. godine, dati su u Poglavlju 4: Veće korišćenje administrativnih izvora u cilju smanjenja opterećenosti izvještajnih jedinica na strani 26. ovog izvještaja.

Statistika obrazovanja

U okviru **statistike obrazovanja** ostvaren je napredak u transmisiji podataka EUROSTAT-u, pa su po prvi put dostavljeni raspoloživi podaci za visoko obrazovanje, a i povećan je broj podataka za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje.

Statistika prihoda i uslova života – SILC

U oblasti **statistike prihoda i uslova života**, nastavljena je redovna dinamika sprovođenja istraživanja u skladu sa Dokumentom - DOC 065 (Methodological guidelines and description of EU-SILC Target variables) i Regulativom (EC) br. 1177/2003¹⁸, koja se odnosi na ovu oblast statistike. Ostvaren je metodološki napredak unaprjeđenjem kvaliteta upitnika (dodat je ad-hoc modul sa pitanjima o zdravlju i zdravlju djece), čime je postignuta usaglašenost sa Regulativom (EU) br. 2016/114¹⁹ i EUROSTAT-ovim metodološkim uputstvima za ovu statističku oblast. Sadržajno je unaprijeđen kvalitet Uputstva za anketare i aplikacije za unos i obradu podataka za statistiku prihoda i uslova života. Podaci za 2016. godinu su poslani EUROSTAT-u putem e-Damis-a. Takođe, poslat je i Izvještaj o kvalitetu statistike prihoda i uslova života za 2016. godinu.

Statistika o socijalnoj zaštiti – ESSPROS

Pilot istraživanje Statistika o socijalnoj zaštiti – ESSPROS, je po prvi put realizovano u 2017. godini. Podaci su prikupljeni korišćenjem administrativnih izvora (Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje, Fond zdravstvenog osiguranja, Zavod za zapošljavanje Crne Gore, Ministarstvo rada i socijalnog

¹⁸ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003R1177&from=EN>

¹⁹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0114&from=EN>

staranja, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, Poreska uprava) i odnose se na 2013, 2014. i 2015. godinu. Podaci istraživanja Statistika o socijalnoj zaštiti – ESSPROS, za period 2013 – 2015. godine su dostavljeni EUROSTAT-u putem e-Damis-a.

Anketa o potrošnji domaćinstava (APD)

U 2017. godini nastavljena je redovna dinamika sprovođenja istraživanja Ankete o potrošnji domaćinstava. Mikropodaci za 2015. godinu su dostavljeni EUROSTAT-u putem e-Damis-a.

Statistika inovacija

Istraživanje o inovativnim aktivnostima preduzeća u Crnoj Gori sprovodi će se kao dvogodišnje istraživanje. Realizacija istraživanja planirana je u 2018. godini, a podaci će se odnositi na period od 2014 - 2016. godine.

U periodu od februara do juna 2017. godine, u okviru pripremnih aktivnosti održane su tri posjete stranog eksperta. Za pripremu upitnika o inovativnim aktivnostima preduzeća korišćena je metodologija preporučena od strane EUROSTAT-a. Takođe, metodologija koja se sprovodi u ovom statističkom istraživanju usklađena je preporukama iz Priručniku za prikupljanje i interpretaciju podataka inovativnih aktivnosti²⁰ od strane OECD-a (eng. OSLO manuel). Definisan je uzorak za istraživanje, preduzeća su razvrstana prema veličini (10 i više zaposlenih), definisana su prema grupama djelatnosti i ravnomjernoj teritorijalnoj zastupljenosti.

Krajem 2017. godine obavljeno je kognitivno testiranje upitnika, kao i testiranje aplikacije za unos podataka.

²⁰ Guidelines for collecting and interpreting technological innovation data, OECD <http://www.oecd.org/science/inno/2367580.pdf>

STATISTIKA ZA VIŠE PODRUČJA (VIŠEDOMENSKA STATISTIKA)

Osnovni cilj postojanja višedomenske statistike jeste razvoj integrisanog seta podataka kojima se prati ostvarenje određene politike ili strategije, te kao takvi sadrže indikatore više različitih oblasti. Takođe, višedomensku statistiku čini statistika zaštite životne sredine i promjena klime, statistika nauke, tehnologije i inovacija, kao i statistika informacionog društva.

1.13. Dalja unaprjeđenja statistike životne sredine

U oblasti **statistike otpada** finalizovane su aktivnosti na uspostavljanju uporedivih serija podataka o generisanom i tretiranom otpadu u Crnoj Gori za period 2011 - 2015. godina primjenom jedinstvenih statističkih metoda u obradi raspoloživih podataka, a u skladu sa zahtjevima Regulative o statističkim podacima o otpadu (Reg. (EZ) br. 2150/2002)²¹ i Regulativom (EZ) br. 849/2010²² o izmjenama Regulative 2150/2002. EUROSTAT-u su dostavljeni podaci za period 2011 - 2016. godina o **Strukturnim indikatorima** (generisani komunalni otpad koji nastaje u domaćinstvima i u drugim izvorima, generisani kabasti otpad, generisani električni i elektronski otpad, tretirani komunalni otpad po operacijama tretmana).

1.14. Formiranje seta indikatora kojima se prati ostvarenje određenih politika

Redovnom dinamikom je nastavljeno sprovođenje istraživanja **Upotreba informaciono komunikacionih tehnologija u preduzećima i Upotreba informaciono komunikacionih tehnologija u domaćinstvima i pojedinačno**. Podaci za 2017. godinu su objavljeni u skladu sa Kalendarom objavljivanja statističkih podataka i dostavljeni su EUROSTAT-u putem e-Damis web portala. Metapodaci i Izvještaji o kvalitetu za 2017. godinu su prosljeđeni EUROSTAT-u putem web aplikacije Metadata Handler.

²¹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32002R2150&qid=1516868003034&from=EN>.

²² <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010R0849&qid=1516868115406&from=EN>.

2. UPRAVLJANJE KVALITETOM KROZ PRAĆENJE PRIMJENE KODEKSA PRAKSE EVROPSKE STATISTIKE

U novembru 2017. godine Zavod za statistiku, usvojio je novu politiku kvaliteta koja se u potpunosti oslanja na Kodeks prakse evropske statistike i principe Upravljanja ukupnim kvalitetom (eng. Total Quality Management – TQM model). Sa tim u vezi na zvaničnoj web stranici Zavoda za statistiku objavljena su sljedeća usvojena dokumenta:

Strategija upravljanja kvalitetom, kao strateški razvojni dokument iz oblasti obezbjeđenja kvaliteta u statističkom sistemu Crne Gore. Svrha Strategije je implementacija i primjena principa Upravljanja ukupnim kvalitetom (principi TQM modela), koji predstavljaju zajednički okvir kvaliteta Evropskog statističkog sistema - ESS. Radi se o sistemskom i organizovanom modelu, s ciljem da se unaprijedi kvalitet rezultata zvanične statistike i poboljša kvalitet njegove proizvodnje. Principi Upravljanja ukupnim kvalitetom zasnivaju se na procesima planiranja, organizovanja, kontrole i stalnog unaprjeđenja proizvodnje rezultata zvanične statistike, uz učešće svih zaposlenih.

Vodič za implementaciju Strategije upravljanja kvalitetom, pruža zaposlenima, praktične sugestije za implementaciju Strategije upravljanja kvalitetom. Usmjeren je da obezbijedi smjernice za implementaciju ciljeva upravljanja kvalitetom u Zavodu za statistiku.

Implementacioni plan za sprovođenje politike kvaliteta stvara preduslove za adekvatnu realizaciju principa Upravljanja ukupnim kvalitetom u Zavodu za statistiku.

Politika revizije koja utvrđuje opšta pravila revizije objavljenih rezultata zvanične statistike, način informisanja korisnika u vezi sa mogućim uzrocima revizija, kategorizaciju revizija i dokumentaciju, koja pokriva sve aspekte revizija. Važno je naglasiti da se revizije sprovode u interesu korisnika, jer je primarni cilj statistike da blagovremeno obezbijedi podatke, koji su pouzdani u onoj mjeri koliko to dozvoljavaju raspoloživi izvori podataka. U skladu sa Politikom revizije usvojena je i **Procedura o neplaniranim revizijama i Uputstvo za pripremu i objavljivanje Kalendara statističkih podataka**.

U okviru definisane politike kvaliteta, razvijen je i **sistem za izvještavanje o kvalitetu** prema kojem je definisan Obrazac i Uputstvo za popunjavanje **Izveštaja o kvalitetu prema korisnicima i proizvođačima**. Ovaj sistem predstavlja instrument za praćenje relevantnog skupa indikatora kvaliteta, za određeni period, a sve u cilju identifikovanja područja za koje je potrebno unaprjeđenje kvaliteta. Za implementaciju izvještaja koristi se EUROSTAT-ov priručnik i vodič „ESS handbook for Quality reports²³“.

²³ <http://ec.europa.eu/eurostat/web/ess/-/the-ess-handbook-for-quality-reports-2014-edition>

U 2017. godini na zvaničnoj web stranici Zavoda za statistiku objavljeno je pet Izvještaja o kvalitetu iz statističkih oblasti²⁴: Anketa o radnoj snazi, Indeks cijena proizvođača industrijskih proizvoda, Istraživanje o ostvarenim prinosima kasnih usjeva, voća i grožđa, statistika rođenih i trgovina na malo, a nastavljen je proces izrade Izvještaja o kvalitetu za ostala istraživanja.

U okviru definisane politike kvaliteta, Zavod za statistiku prvi put je sproveo:

- ***Istraživanje o zadovoljstvu korisnika*** koje ima za cilj da utvrdi zadovoljstvo korisnika kvalitetom statističkih podataka i definisanje novih potreba korisnika. Indikatori koji se dobiju ovim istraživanjem omogućiće proizvođačima zvanične statistike da realnije sagledaju potrebe korisnika;
- ***Istraživanje o zadovoljstvu zaposlenih*** koje ima za cilj da prati nivo zadovoljstva zaposlenih u kontinuitetu. Dinamika sprovođenja istraživanje je dvogodišnja.

Uvođenjem sistema upravljanja kvalitetom, politike kvaliteta, unaprjeđuje se kvalitet statističkih procesa, krajnji rezultati i zadovoljstvo korisnika. Aktivnosti na stalnom poboljšanju u okviru koherentnog i uređenog sistema dovode do veće efikasnosti procesa proizvodnje i povećanja kvaliteta samih statističkih rezultata.

²⁴ Izvještaji o kvalitetu, Zavod za statistiku (2017) <http://www.monstat.org/cg/page.php?id=1515&pageid=1516>

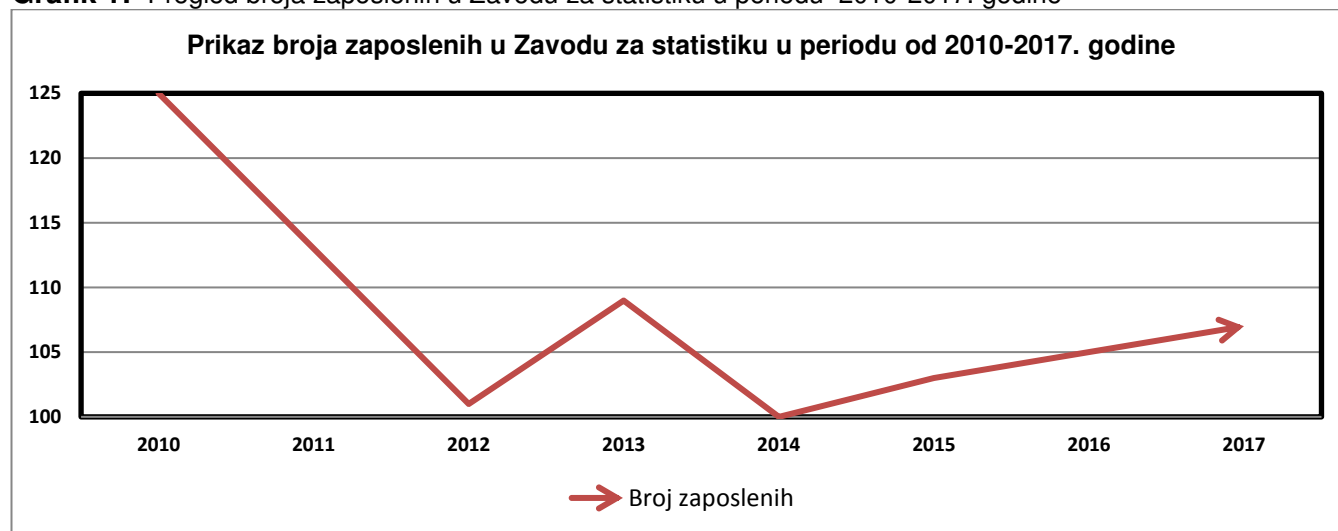
3. JAČANJE ADMINISTRATIVNIH KAPACITETA KROZ KONTINUIRANI RAZVOJ LJUDSKIH POTENCIJALA KAKO BI SE OBEZBIJEDILA ODRŽIVOST ZVANIČNE STATISTIKE

3.1. Kadrovski resursi i edukacije

Ukupan broj zaposlenih u Zavodu za statistiku na kraju 2017. godine je 107 izvršilaca na neodređeno vrijeme. Na osnovu sprovedenog javnog oglasa, zaposleno je pet izvršilaca na neodređeno vrijeme.

U drugoj polovini 2017. godine donijeta su dva rješenja o prestanku radnog odnosa, na zahtjev dva izvršioca na neodređeno vrijeme. U istom periodu jednom izvršiocu na neodređeno vrijeme, donijeto je rješenje o prestanku radnog odnosa po sili zakona – invalidska penzija.

Grafik 1: Pregled broja zaposlenih u Zavodu za statistiku u periodu 2010-2017. godine

Izvor: Služba za opšte, kadrovske poslove i finansije (2017), Zavod za statistiku

Dva službenika Zavoda za statistiku su bila na stažiranju u EUROSTAT-u za sljedeće statističke oblasti: statistika informativno-komunikacionih tehnologija – istraživanje o IKT-u i statistika spoljne trgovine. Stažiranje u EUROSTAT-u ili nacionalnom statističkom zavodu zemalja članica je oblik treninga u kojem službenici imaju mogućnost za temeljno izučavanje Evropskog statističkog sistema i za dobijanje sveobuhvatnog uvida u funkcionisanje cijelog statističkog sistema i definicija različitih područja statistike.

Zavod za statistiku je u toku 2017. godine u okviru IPA nacionalnog projekta obezbijedio 20 različitih treninga sa ciljem edukacije zaposlenih Zavoda za statistiku i drugih institucija u oblasti zvanične statistike. Treninge su vodili nacionalni i međunarodni experti pri čemu je kurseve pohađalo 237 učesnika odnosno 70 zaposlenih.

3.2. Finansijski resursi

Zavodu za statistiku su za 2017. godinu odobrena budžetska sredstva u iznosu 1,85 mil.€, iskazana kroz: Program statistička istraživanja, analize i informisanje i Program administracija.

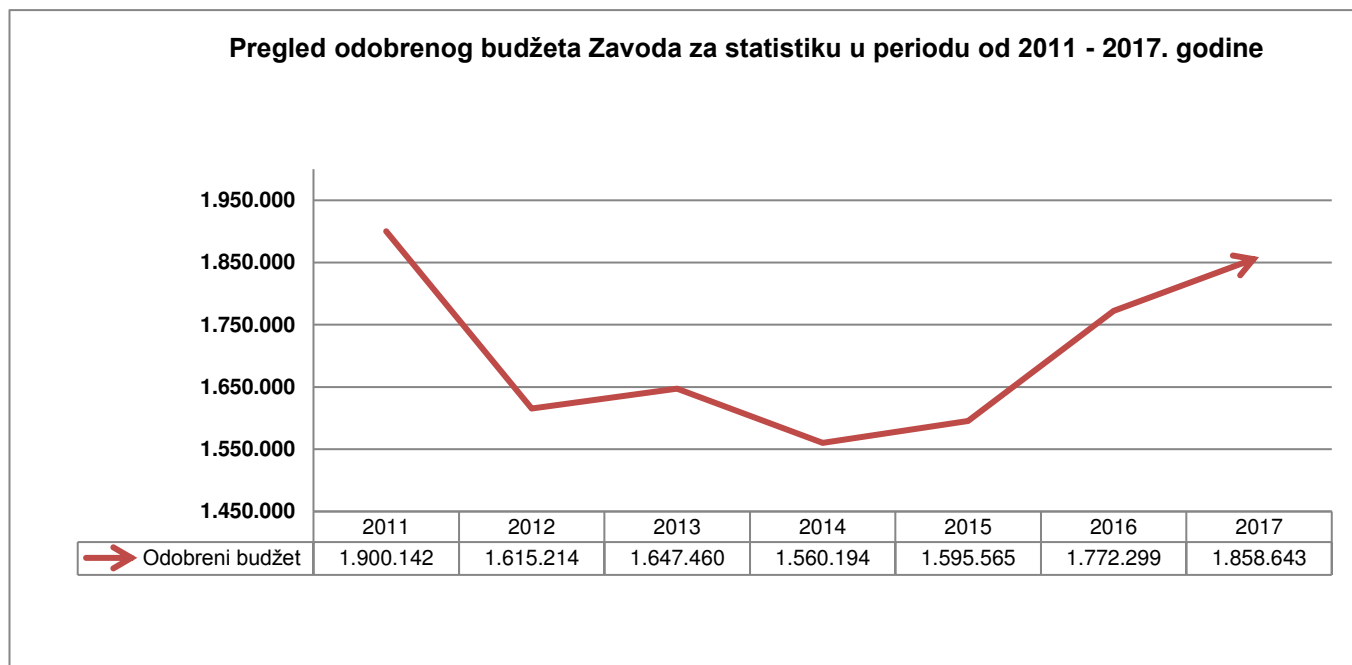
Realizovana su redovna budžetska sredstva iz opštih prihoda budžeta iznose 1,78 mil.€, što čini 95,70% od ukupno odobrenih budžetskih sredstava.

Planom javnih nabavki za 2017. godinu (broj 01-119 od 16.01.2017. godine i izmjenom prvog plana Javnih nabavki br. 01-2775 od 19.07.2017. godine i izmjenom drugog plana Javnih nabavki broj 01-3170/2 od 06.11.2017. godine) planirana je realizacija javnih nabavki u vrijednosti od 217.748,58€.

U toku 2017. godine ukupno je realizovano javnih nabavki: šoping metodom u vrijednosti od 79.054,43€, otvornim postupkom 57.698,41€, neposrednim sporazumom 38.441,83€ i postupkom malih vrijednosti 27.848,38€.

Realizovane javne nabavke u toku 2017. godine iznosile su ukupno: 203.043,35€ ili 93% od ukupno planiranih.

Grafik 2: Pregled odobrenog budžeta Zavoda za statistiku u periodu 2011-2017. godine

Izvor: Služba za opšte, kadrovske poslove i finansije (2017), Zavod za statistiku

4. VEĆE KORIŠĆENJE ADMINISTRATIVNIH IZVORA U CILJU SMANJENJA TROŠKOVA I SMANJENJA OPTEREĆENOSTI IZVJEŠTAJNIH JEDINICA

Međuinstitucionalna saradnja sa drugim proizvođačima zvanične statistike i imaocima administrativnih evidencija, od posebnog su značaja za proces usaglašavanja crnogorskog sa evropskim zakonodavstvom, u cilju koherentnosti i cjelovitosti sistema, kao i primjene standardnih klasifikacija i definicija u proizvodnji statističkih rezultata.

Zavod za statistiku je u toku 2017. godine sprovodio aktivnosti koje su se odnosile na sagledavanje mogućnosti realizovanja registarskog Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova 2021. godine u Crnoj Gori. Važna aktivnost je ocjenjivanje kvaliteta podataka u postojećim registrima, prvenstveno Centralnom registru stanovništva, koji je od januara 2017. godine, u nadležnosti Ministarstva unutrašnjih poslova. Kako bi se mogao procijeniti kvalitet podataka iz Centralnog registra stanovništva, neophodno je obezbijediti pristup Zavodu za statistiku, podacima ovog registra. Kao prepreka za zatvaranje Poglavlja 18 – Statistika, prepoznat je problem kolizije zakonskih normi od kojih će zavisići uspjehnost registarskog Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova 2021. godine, što je ukazano i od strane visokih zvaničnika Evropske komisije, predstavnicima Vlade Crne Gore. Otklanjanje kolizije zakonskih normi, koje trenutno onemogućavaju pristup postojećim registrima i time dovode u pitanje realizaciju registarskog Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova 2021. godine je prvi korak ka rješavanju ove problematike.

Kako bi Zavod za statistiku ostvario pravo pristupa svim administrativnim izvorima podataka sa identifikatorima, kao i pravo integracije tih administrativnih izvora sa zvaničnom statistikom, koji su potrebni za razvoj, proizvodnju i diseminaciju zvanične statistike tokom 2017. godine predložene su izmjene niza zakona (Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, Zakona o strancima i Zakona o Centralnom registru stanovništva). Važno je istaći značaj pristupa ovim podacima, koji će omogućiti sprovođenje registarskog Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova 2021. godine, a ujedno označiti da su državne institucije na dobrom putu da postignu veći kvalitet državnih evidencija. To će biti značajan korak na putu evropskih integracija za sva poglavlja pregovaračkog procesa. Zavod za statistiku je institucija čiji se rad zasniva na Zakonu, koji je u potpunosti u skladu sa evropskim standardima i posvećen je zaštiti individualnih podataka.

U skladu sa tim, druga aktivnost koja se odnosila na sprovođenje registarskog Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova 2021. godine je uspostavljanje Registra kućnih brojeva, ulica i trgova (Adresni registar) u nadležnosti Uprave za nekretnine. Navedeni registar, obezbijediće povećanje kvaliteta rada i smanjenje troškova poslovanja velikog broja institucija na državnom i lokalnom nivou, javnih i privatnih preduzeća, ali isto tako omogućiće se svim zainteresovanim korisnicima, lakši i brži pristup potrebnim

podacima. Oblasti u kojima se posebno prepoznaje značaj uspostavljanja Registra kućnih brojeva, ulica i trgova (Adresni registar) su: demografska, ekonomska i teritorijalna statistika; prostorno planiranje; obavljanje poslova iz nadležnosti: policije, vojske, turizma, zdravstva, obrazovanja i drugih. Registar je jedan od važnih registara za unaprjeđenje e-Uprave.

U cilju uspostavljanja **Sistema računovodstvenih podataka na odabranim poljoprivrednim gazdinstvima**, koji treba da obezbijedi vrijedne informacije i potpuniju sliku o stanju poljoprivrede u Crnoj Gori, **potpisan je Memorandum o saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja** 30. januara 2017. godine.

Zavod za statistiku potpisao je 04. septembra 2017. godine, **Sporazum o saradnji sa Glavnim gradom Podgorica** u cilju razmjene podataka i informacija u djelokrugu njihove nadležnosti. Potpisnice su se obavezale na razmjenu raspoloživih podataka i informacija neophodnih za obavljanje djelatnosti.

U okviru **statistike usluga**, na osnovu podataka iz administrativnih izvora (Poreske uprave), korišćenjem podataka iz PDV, obračunat je promet usluga za period 2010 - 2017. godina u okviru kvartalnog probnog istraživanja *Indeks prometa u uslugama (administrativni izvor)*.

U oblasti **statistike turizma**, održano je niz sastanaka sa predstavnicima Nacionalne turističke organizacije Crne Gore, Ministarstva unutrašnjih poslova i pojedinih lokalnih turističkih organizacija, sa ciljem da se uporede i analiziraju svi raspoloživi administrativni izvori podataka, koji se odnose na individualni/privatni turistički smještaj. Namjera je da se u budućem periodu poveća kvalitet podataka, smanji opterećenost, kao i troškovi sprovođenja istraživanja u statistici turizma.

Sa predstavnicima Poreske uprave i Notarske komore Crne Gore, održano je niz sastanaka u cilju sprovođenja pilot istraživanja **“Indeks tržišnih cijena kuća i stanova”** (House Price Index). Ove institucije su identifikovane kao administrativni izvori podataka, a u narednom periodu će se raditi na unaprjeđenju podataka.

U cilju većeg korišćenja administrativnih izvora u 2017. godini Zavod za statistiku nastavio je aktivnost na razvoju **Statističkog registra poljoprivrednih gazdinstava** u dijelu uspostavljanja linka sa administrativnim izvorima. Urađeno je automatsko uparivanje Statističkog registra poljoprivrednih gazdinstava sa administrativnim izvorima preko Jedinственог матичног броја – JMB. Za povezana gazdinstava, u bazi Statističkog registra poljoprivrednih gazdinstava upisan je identifikacioni kod, koje gazdinstvo ima u bazi administrativnih izvora. To je sekundarni ključ u bazi Statističkog registra poljoprivrednog gazdinstva i on postaje link za povezivanje Statističkog registra poljoprivrednih gazdinstava i administrativnih izvora.

5. POBOLJŠANJE ORGANIZACIJE I KONTROLE STATISTIČKIH PROCESA UVOĐENJEM MODERNIH TEHNOLOGIJA

U 2017. godini Zavod za statistiku je implementirao ***Integrirani sistem za obradu podataka – IST*** (eng. ***Integrated system of data processing***), čime je standardizovao statističke procese i baze podataka, koje omogućavaju multidimenzionalnu analizu. To je net aplikacija, jedinstvena baza aktivnih metapodataka, razvijena na osnovama Generičkog statističkog poslovnog modela – GSBPM (eng. Generic Statistical Business Process Model). Svaki modul Integriranog sistema za obradu podataka - IST-a predstavlja jednu fazu iz Generički statistički poslovni model (GSBPM).

Generički statistički poslovni model (GSBPM) predstavlja standardni prikaz statističkog poslovnog procesa koji, identifikuje aktivnosti, odgovornost, resurse, dokumentuje statističke procese na standardizovani način. Primjenom modela razvija se sistem za praćenje, dokumentovanje i kontrolu svih faza u proizvodnji rezultata zvanične statistike.

Uspostavljanjem Integriranog sistema za obradu podataka (IST-a) na osnovama Generičkog statističkog poslovnog modela (GSBPM), automatizuju se statističke faze, od unosa podataka do njihove diseminacije, koje omogućavaju konstantnu kontrolu toka podataka i praćenja kvaliteta obrade podataka. Integrirani sistema za obradu podataka (IST) je interpreter, on čita podatke u metabazi, koji predstavljaju opis svake aplikacije i na osnovu očitanih podataka generiše, realizuje u realnom vremenu svaku fazu statističkog istraživanja, od unosa do diseminacije.

Najvažnije komponente Integriranog sistema za obradu podataka (IST-a) su:

- ažuriranje baze meta podataka;
- generisani unos podataka;
- generator web-aplikacija;
- logička kontrola;
- automatska korekcija;
- napredna pretraga individualnih i agregiranih podataka iz baze podataka;
- generisanje izvještaja i
- mogućnost upravljanja procedurama baza podataka koje sadrže individualne i agregirane podatke.

Generisani statistički poslovni model (GSBPM) nije osmišljen kao strogo definisani okvir u kojemu se svi koraci moraju primijeniti istim redoslijedom, već kao model koji identifikuje korake u statističkom poslovnom procesu i međuzavisnosti između njih. Iako model prikazuje logični slijed faza rada u većini statističkih poslovnih procesa, elementi modela mogu se pojavljivati različitim redoslijedom. Zbog toga je

ovaj model jednostavan i široko primjenjiv. Isti princip primijenjen je kod Integriranog sistema za obradu podataka (IST), moduli su nezavisni jedan od drugog, mogu se koristiti više puta i redosljed korišćenja modula nije sekvencijalan.

Uvažavajući postignuti razvoj Zavoda za statistiku, inovacije koje su uvedene u načinu proizvodnje i diseminacije rezultata zvaničnih podataka, Zavod za statistiku je postao **član Grupe visokog nivoa za modernizaciju zvanične statistike** (eng. High-Level Group for the Modernisation of Official Statistics - HLG-MOS) na nivou Ujedinjenih nacija. Zajednica za statističku modernizaciju je saradničko partnerstvo, stvoreno kao inicijativa UNECE - Grupe visokog nivoa za modernizaciju zvanične statistike (HLG-MOS). Glavni cilj ovog partnerstva jeste podstaći nova dostignuća u proizvodnji, organizaciji i proizvodima zvanične statistike, osigurati efikasnu koordinaciju i razmjenu informacija kako u okvirima zvanične statistike tako i sa relevantnim vanjskim tijelima i promovisati zajedničke standarde, modele, alate i metode za podršku modernizacije zvanične statistike.

Zavod za statistiku i u 2017. godini nastavlja sa implementacijom **CAPi metode** (eng. Computer Assisted Personal Interviewing) prilikom prikupljanja podataka. Prikupljanje podatka korišćenjem lap topova implementirano je na četiri istraživanja:

- Upotreba informaciono komunikacionih tehnologija u domaćinstvima i pojedinačno;
- Godišnje istraživanje o stočarstvu poljoprivrednih gazdinstava;
- Kvartalno istraživanje o rashodima i poljoprivrednoj proizvodnji gazdinstava i
- Probno istraživanje o cijeni zemljišta i zemljišne rente.

5.1. Licenciranje softvera, modernizacija alatki i bekap procedura

U procesu licenciranja je od velikog značaja uvođenje modernih verzija softvera, pa je tokom 2017. godine obezbijeđeno pet trajnih licenci softvera za analizu statističkih podataka za IBM SPSS (eng. Statistical Package for the Social Sciences).

Kako je od velikog značaja i centralizacija čuvanja podataka, unaprijeđen je proces pravljenja rezervnih kopija podataka sa SQL servera, nabavkom softvera EaseUS Todo. Zaštita sistema od kompjuterskih virusa obezbijeđena je kupovinom antivirus softvera Kaspersky.

Proces osavremenjavanja IT opreme i primjene savremenih metoda je nastavljen u 2017. godini, nabavljeni su tableti za potrebe prikupljanja podataka na terenu, kao i novi server koji je podešen tako da se racionalno koriste raspoloživi resursi servera.

5.2. Nove aplikacije

U cilju poboljšanja organizacije i kontrole procesa prikupljanja podataka razvijena je **aplikacija "Rok za prikupljanje"**. Pomoću aplikacije, moguće je pratiti rok za prikupljanje podataka za sva statistička istraživanja definisana, Godišnjim planom zvanične statistike i smanjiti odstupanja od navedenog roka za prikupljanje. Za potrebe praćenja implementacije **IPA 2015 višekorisničkog projekta** razvijena je aplikacija. Takođe, definisane su nove aplikacije za sljedeća statistička istraživanja:

- Inovativne aktivnosti preduzeća za period od 2014-2016. godine;
- Istraživanje o spaljivanju slame i upotrebe mineralnih đubriva u 2014. i 2015. godini.

5.3. Razvoj metadata sistema

Proces razvoja baze sistema metapodatka kroz tri stuba:

1. **Referentni** - unutar kojeg je primijenjena SIMS struktura (Jedinstvena integrisana struktura metapodataka), koju je EUROSTAT preporučio radi generisanja referentnih metapodataka. Oni daju precizne informacije o svakom statističkom istraživanju, koji se koriste u procesu statističke proizvodnje;
2. **Statistički** - pored referentnih metapodataka, razvijaju se i statistički metapodaci iz kojih se generiše Godišnji plan zvanične statistike i Kalendar objavljivanja statističkih podataka za sve proizvođače zvanične statistike, pružajući tačne i pravovremene informacije o svim statističkim istraživanjima. Ove baze su povezane sa referentnim metapodacima;
3. **Aktivni** - metapodaci omogućavaju dnevnu proizvodnju podataka. Svakodnevna proizvodnja podataka zavisi od aktivnih metapodataka. Svaka faza statističke proizvodnje zasnovana je na bazi aktivnih metapodatka.

Zavod za statistiku je tokom 2017. godine primijenio izmijenjenu evropsku regulativu iz oblasti izvještavanja o kvalitetu i proširio ESMS strukture referentnih metapodataka sa EQRS strukturom, koje zajedno čine SIMS v2.0 strukturu. Ovako unaprijeđena struktura zajedno sa podacima iz Godišnjeg plana zvanične statistike čini „*bazu kvaliteta*“, koja sadrži sve potrebne elemente za izradu Izvještaja o kvalitetu za korisnike. U procesu popunjavanja referentnih metapodataka, uključeni su i drugi proizvođači zvanične statistike, što je omogućilo da se na jednom mjestu nalaze sve informacije o statističkim istraživanjima zvaničnog statističkog sistema Crne Gore. Baza referentnih metapodataka dostupna je na zvaničnoj web stranici Zavoda za statistiku www.monstat.org na linku METAPODACI.

Na ovaj način povećan je kredibilitet i povjerenje korisnika u statistički sistem Crne Gore.

5.4. Unaprjeđenje procesa obrade podataka statističkih istraživanja

U oblasti poljoprivrede (Istraživanje o strukturi porodičnih poljoprivrednih gazdinstava) i turizma (Turistička aktivnost stanovništva Crne Gore) izvršena su unaprjeđenja u skladu sa Programom za transmisije podataka kroz tri faze:

- prva faza podrazumijevala je pripremu podataka u skladu sa pravilima "*Data validation*" koje propisuje EUROSTAT (rad na pisanju procedura za izračunavanje varijabli);
- druga faza odnosila se na prilagođavanje podataka u zahtijevanoj formi od strane EUROSTAT-a (priprema tabela i prilagođavanje za slanje podataka);
- na osnovu ovako postavljene infrastrukture, podaci su u trećoj fazi, poslali EUROSTAT-u preko e-Damis portala u propisanim rokovima.

6. JAČANJE KOORDINACIONE ULOGE ZAVODA ZA STATISTIKU U STATISTIČKOM SISTEMU

Jedan od osnovnih ciljeva statističkog sistema Crne Gore jeste integracija u Evropski statistički sistem. U trenutku pristupanja pregovorima za ulazak u Evropsku uniju, Crna Gora se obavezala da će uskladiti zvaničnu statistiku sa evropskim zakonodavstvom iz oblasti statistike. Usklađivanje pravne tekovine jeste osnovni korak u procesu pregovora, ali predstavlja samo prvi korak u postizanju cilja. Potpuna integracija predstavlja ne samo usklađivanje pravne tekovine, već i stvaranje jakih komunikacionih kanala, koje treba izgraditi između Nacionalnih statističkih zavoda sa zemljama članicama i EUROSTAT-a i na taj način postati dio sistema.

6.1. Evropske integracije i međunarodna saradnja

U okviru procesa evropskih integracija, Poglavlje 18 - Statistika je u Izvještaju o napretku Evropske komisije za 2016. godinu, dobilo ocjenu „*određeni napredak*“ i „*određeni nivo spremnosti*“. U samom Izvještaju o napretku date su dvije preporuke Evropske komisije:

1. značajno ojačati ljudske i finansijske resurse i
2. nastaviti usklađivanje sa ESA 2010 metodologijom, uključujući i statistiku državnih finansija.

Objavljivanje Izvještaja o napretku za 2017. godinu očekuje se u aprilu 2018. godine.

Značajan napredak ostvaren je metodološkim usklađivanjem svih istraživanja statističkog sistema Crne Gore, u skladu sa pravnom tekovinom Evropske unije iz oblasti zvanične statistike, a koja dalje služe kao inputi za obračun makroekonomskih podataka (nacionalnih računa) u skladu sa ESA 2010.

Tokom 2017. godine ostvareni su značajni rezultati u oblasti nacionalnih računa na kojima su postavljena završna mjerila za Poglavlje 18 -Statistika i to:

Dostavljene ključne tabelle - kroz metodološko usklađivanje svih istraživanja statističkog sistema Crne Gore (u prosjeku 180 istraživanja godišnje) u skladu sa pravnom tekovinom Evropske unije iz oblasti zvanične statistike, a koje dalje služe kao input za obračun makroekonomskih podataka u skladu sa ESA 2010. Ukupan broj tabela koje su zahtijevane prvim mjerilom je 28. Broj tabela koji se trenutno dostavlja EK-EUROSTAT-u je 11, odnosno 40% od zahtijevanog broja. Svakako, završetkom dva IPA projekta sredinom 2017. godine (nacionalnog i višekorisničkog) obezbijeđeni su novi inputi za popunjavanje preostalog seta tabela, što će značajno uvećati broj tabela koje će se dostaviti naredne godine.

Dostavljen detaljan opis korišćenih izvora i metoda sa pratećom dokumentacijom i podacima koji se koriste u obračunu makroekonomskih podataka (Bruto domaćeg proizvoda i Bruto nacionalnog proizvoda), GNI Inventory. Ovaj dio prvog završnog mjerila Zavod za statistiku, ispunio je dostavljanjem EUROSTAT-u detaljnog dokumenta odnosno opisa svih izvora i metoda koje koristi u obračunu Bruto domaćeg proizvoda i Bruto nacionalnog proizvoda, početkom avgusta 2017. godine, što je ocijenjeno kao značajan iskorak u ispunjenju prvog mjerila.

Dostignut nivo kvaliteta u skladu sa Kodeksom prakse evropske statistike koji je prihvaćen kroz Zakon, zbog čega je od strane Evropske komisije, ocijenjen kao potpuno usklađen sa pravnom tekovinom Evropske unije. Stepenn usklađenosti/primjene biće utvrđen kroz posebnu misiju procjene EUROSTAT-a „*Peer Review*“, koja je zakazana tokom 2018. godine.

U skladu sa Programom transmisije ESA 2010, dostavljeni su podaci u propisanim vremenskim rokovima putem (softvera za prenos podataka). Postavljena je infrastruktura u Zavodu za statistiku i podaci se dostavljaju EUROSTAT-u.

Definisanje mape puta za podatke (tabele) koje treba dostaviti od trenutka privremenog zatvaranja Poglavlja 18 - Statistika do članstva u Evropsku uniju. Zavod za statistiku definisao je Akcioni plan, shodno kojem dostavlja tabele EUROSTAT-u, što će ujedno biti mapa puta nakon privremenog zatvaranja Poglavlja 18 – Statistika.

Zavod za statistiku je aktivan učesnik u procesu usklađivanja ostalih poglavlja u kojima ima svog predstavnika. Zavod za statistiku je član ukupno 14 radnih grupa ostalih pregovaračkih poglavlja:

1. Poglavlje 2 - Sloboda kretanja radnika;
2. Poglavlje 11 - Poljoprivreda i ruralni razvoj;
3. Poglavlje 12 - Bezbjednost hrane, veterinarstvo i fitosanitarna politika;
4. Poglavlje 13 - Ribarstvo;
5. Poglavlje 16 - Oporezivanje;
6. Poglavlje 17 - Ekonomska i monetarna politika;
7. Poglavlje 19 - Socijalna politika i zapošljavanje;
8. Poglavlje 20 - Preduzetništvo i industrijska politika;
9. Poglavlje 22 - Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata;
10. Poglavlje 25 - Nauka i istraživanje;
11. Podgrupa za poglavlje 27 - Životna sredina i klimatske promjene;
12. Poglavlje 29 - Carinska unija;
13. Poglavlje 30 - Spoljni odnosi;
14. Poglavlje 33 - Finansije i budžetske odredbe.

Zavod za statistiku je definisao zakonodavne, strateške i administrativne okvire sa aspekta postojećeg stanja i budućih planova u okviru Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji za period 2018-2020. godine. Program pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji podrazumijevao je i ocjenu relevantnosti novih celexa, koji su dodijeljeni Crnoj Gori u okviru Poglavlja 18 - Statistika. U 2017. godini Poglavlju 18 - Statistika, dodijeljeno je 412 novih celexa za koje je utvrđena odgovorna institucija i relevantnost za Crnu Goru. Pored celexa koji su dodijeljeni Poglavlju 18 - Statistika, Zavod za statistiku je izvršio i ocjenu celexa u svojoj nadležnosti u okviru drugih pregovaračkih poglavlja.

U toku 2017. godine organizovane su tri misije EUROSTAT-a:

Prva misija održana je 13 -14. februara 2017. godine, u cilju sagledavanja napretka i trenutne situacije u oblasti zvanične statistike. Tom prilikom Crnu Goru je posjetila g-đa Veronique Van der Zande, desk officer za Crnu Goru ispred EUROSTAT-a, koja se sastala sa predstavnicima Zavoda za statistiku, Ministarstva finansija i Centralne banke Crne Gore.

Druga misija održana je 1 - 2. juna 2017. godine, kada je u cilju sagledavanja ključnih izazova za proces evropskih integracija, bio u posjeti g-din Pieter Everaers, direktor direktorata za kooperaciju u evropskom statističkom sistemu, međunarodnu saradnju i resurse. U toku ove misije održani su sastanci na visokom nivou, sa potpredsjednikom Vlade Crne Gore i ministrima relevantnim za prepoznate izazove od strane Evropske komisije koji će usloviti dalji proces pregovora.

Treća misija održana je 20 - 21. novembra 2017. godine, u cilju sagledavanja napretka i trenutne situacije u oblasti zvanične statistike. Tom prilikom Crnu Goru je posjetila g-đa Veronique Van der Zande, desk officer za Crnu Goru ispred EUROSTAT-a.

Predstavnici Zavoda za statistiku su učestvovali na sastanku Pododbora za ekonomska i finansijska pitanja i statistiku kada je Evropskoj komisiji predstavljeno stanje u oblasti zvanične statistike, sa posebnim osvrtom na visok nivo zakonodavne usaglašenosti, politke kvaliteta, predstojećeg Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova, administrativnih kapaciteta i napretka u različitim oblastima. Nakon Pododbora održan je i Odbor za stabilizaciju i pridruživanje, decembra 2017. godine na kojem je Evropska komisija iznijela sljedeće zaključke:

- podstaknut je dalji proces usklađivanja sa ESA 2010.
- izražena je zabrinutost u pogledu ljudskih i finansijskih resursa Zavoda za statistiku i njegovog kancelarijskog prostora.

Evropska komisije se raspitala o sistemu zvanične statistike i posljednjim dešavanjima u pogledu napora da se uskladi s pravnom tekovinom u oblasti statistike i u pogledu povezanih administrativnih kapaciteta. Zatražila je informaciju o pripremama za Popis stanovništva, domaćinstava i stanova 2021. godine, naročito u pogledu potrebe za uspostavljanjem Registra kućnih brojeva, ulica i trgova (Adresnog registra).

6.2. Međunarodna saradnja

Zavod za statistiku je na inicijativu Saveza za podršku ekonomskog i socijalnog razvoja HORIZONT 2024, sa sjedištem u Sarajevu, uspostavio saradnju povodom učešća i implementacije projekata koji se odnose na ekonomske i socijalne oblasti među kojima međunarodna konferencija o regionalnom tržištu, razvitku statistike i mogućnostima investiranja, koja je održana u periodu 06 - 07. novembar 2017. godine u Sarajevu. Potpisivanjem Sporazuma o saradnji, Zavod za statistiku učestvuje u aktivnostima koje omogućavaju razmjenu znanja i iskustava u naučnim, statističkim, stručnim, ekonomskim, privrednim i socijalnim oblastima od zajedničkog interesa. Cilj konferencije je bio jačanje saradnje statističkih institucija u regionu pri izradi i organizaciji konkretnih statističkih regionalnih projekata, kao i razmjeni iskustva iz oblasti statistike, tržišta, investicija, istraživanja i razvitka, kao i projekata nevladinog sektora. Intencija je olakšati rad i učiniti dostupne statističke i druge podatke poslovnom sektoru i donosiocima odluka. Na ovoj međunarodnoj konferenciji, direktorica Zavoda za statistiku, dr Gordana Radojević, održala je prezentaciju na temu „Značaj regionalne saradnje u razvoju metapodataka na bazi IST-a“.

U okviru bilateralne podrške zemljama kandidatima Zavod za statistiku, je ostvario saradnju sa Statističkim uredom Slovenije na temu “ *Sezonsko i kalendarsko prilagođavanje kvartalnog BDPa prema rashodnom metodu koristeći DEMETRU*”. U okviru ove bilateralne podrške, obezbijedene su dvije ekspertske misije u trajanju od po 3 dana, pri čemu je jedna misija održana u periodu 23 – 25. oktobar 2017. godine, dok se druga misija očekuje u prvoj polovini 2018. godine.

6.3. Međunarodni projekti

Uz saglasnost i podršku EUROSTAT-a, Zavod za statistiku je u okviru IPA II višekorisničkog programa 2014-2018. godina, postao direktni nosilac „GRANT ugovor-a“, čija je implementacija počela 2015. godine. Poseban značaj ovog tipa ugovora ogleda se u tome, što se namijenjena sredstva IPA višekorisničkih projekata dodjeljuju direktno nacionalnoj statističkoj instituciji na upravljanje. Posebno ističemo da ovaj ugovor omogućava dodatna finansijska sredstva Zavodu za statistiku, koja utiču na brži razvoj zvaničnog statističkog sistema.

U toku 2017. godine službenici Zavoda za statistiku i drugih relevantnih institucija Crne Gore implementirali su sljedeće međunarodne projekte:

➤ IPA 2013 nacionalni projekat

U toku 2017. godine završen je IPA 2013 nacionalni projekat koji je počeo 12. februara 2016. godine, a koji je trajao do 11. avgusta 2017. godine.

Projekat je pokrivao četiri komponente, i to:

Komponenta 1 – *Unaprjeđivanje makroekonomske statistike* (nacionalni računi, statistika cijena, statistika spoljno-trgovinske razmjene, statistika državnih finansija).

Komponenta 2 – *Unaprjeđivanje biznis statistike* – harmonizacija sa EU standardima.

Komponenta 3 – *Unaprjeđivanje statistike Istraživanja i Razvoja (R&D)* – harmonizacija sa EU standardima.

Komponenta 4 – *Unaprjeđivanje socijalne statistike* (statistika socijalne zaštite, statistika prihoda i uslova života i statistika radne snage).

Sve komponente su se odvijale prema planiranim aktivnostima. Svrha projekta je unaprjeđenje makroekonomskih i biznis statistika, statistike istraživanja i razvoja, inovacija i socijalne statistike u skladu sa evropskim i međunarodnim standardima.

➤ **IPA 2014 višekorisnički projekat – GRANT**

IPA 2014 višekorisnički projekat - GRANT je trajao u periodu od oktobra 2015. godine do avgusta 2017. godine. Uz saglasnost i podršku EUROSTAT-a, Zavod za statistiku je u okviru IPA II višekorisničkog programa 2014 - 2018. godine, postao direktni nosilac „GRANT ugovor-a“, čija je implementacija počela u 2015. godini. Korišćenje ovakvih ugovora ima prednost u dijelu da se namijenjena sredstva IPA višekorisničkog projekta dodjeljuju direktno nacionalnoj statističkoj instituciji na upravljanje. Zavod u okviru ovog programa upravlja sljedećim procesima: edukacijom kadrova kroz prisustvo velikom broju obuka, implementacijom pilot projekata, uz pomoć ekspertske pomoći i organizacijom studijskih posjeta drugim nacionalnim statističkim institutima.

U okviru programa pokriveni su i realizovani sljedeći pilot projekti:

1. Metodologija nacionalnih računa;
2. ESA 2010 program transmisije podataka/Kvartalni nacionalni računi;
3. Statistika cijena - Paritet kupovne moći (PPP);
4. Biznis statistika: metodologija profiliranja, statističke jedinice preduzeća, statistički poslovni registar multinacionalnih grupa preduzeća (eng. EuroGroups Register - EGR);
5. Istraživanje o korišćenju informacione tehnologije u domaćinstvima, pojedincima, preduzećima;
6. Statistika saobraćaja;
7. Kratkoročna statistika;
8. Statistika turizma;
9. Statistika cijena - Harmonizovani indeks potrošačkih cijena (HICP); Indeks tržišnih cijena kuća i stanova (HPI);
10. Godišnja biljna statistika;
11. Statistika stočarstva;
12. Istraživanje o strukturi poljoprivrednih gazdinstava.

➤ IPA 2015 višekorisnički projekat – GRANT

IPA 2015 višekorisnički projekat – GRANT, planirano trajanje projekta je od jula 2017. godine do oktobara 2019. godine. Zavod u okviru ovog programa upravlja sljedećim procesima: edukacijom kadrova kroz prisustvo velikom broju obuka, implementacijom pilot projekata, a uz pomoć ekspertske pomoći i organizacijom studijskih posjeta drugim Nacionalnim statističkim institutima.

U okviru programa obuhvaćeni su sljedeći pilot projekti:

1. Spoljna trgovina uslugama;
2. Statistika cijena - Harmonizovani indeks potrošačkih cijena (HICP), Indeks tržišnih cijena kuća i stanova (HPI);
3. Statistika cijena - Paritet kupovne moći (PPP);
4. Biznis registar;
5. Kratkoročna statistika implementacija ESS uputstava i standarda;
6. Statistika transporta - putnici i drumski saobraćaj;
7. Statistika radne snage (ARS);
8. Statistika prihoda i uslova života (EU SILC) - implementacija;
9. Statistika biljne proizvodnje (ACS);
10. Statistika stočarstva;
11. Agromonetarna statistika;
12. Statistika životne sredine;
13. Ad-hoc Neobuhvaćena ekonomija;
14. Ad-hoc Tradicionalni Pilot Popis.

➤ Dječiji fond Ujedinjenih nacija - UNICEF

U 2017. godini Zavod za statistiku je u saradnji sa UNICEF-om koordinirao prikupljanje podataka na godišnjem nivou za potrebe ažuriranja *TransMonEE* baze podataka i potpisao Ugovor o saradnji u vezi sa pripremama za sprovođenje pete runde MICS istraživanje.

TransMonEE obuhvata niz podataka od značaja za socijalna i ekonomska pitanja važna za položaj i dobrobit djece, mladih i žena na nivou CEE/CIS država (države Centralne i Istočne Evrope i Zajednice nezavisnih država). Koordinator prikupljanja podataka za ažuriranje *TransMonEE* baze je Zavod za statistiku, a prikupljanje podataka se vrši na međuinstitucionalnom nivou u saradnji sa sljedećim institucijama: Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Institut za javno zdravlje, Uprava policije, Zavod za izvršenje krivičnih sankcija, Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje, JZU SB za plućne bolesti "Dr Jovan Bulajić" Brezovik, Zavod za zapošljavanje Crne Gore i Sigurna ženska kuća.

U okviru ovog projekta, Zavod za statistiku je na poziv UNICEF-a i CEE/CIS učestvovao na sastanku sa temom „*Data on Refugee and Migrant Children and Children from Ethnic Minorities*“ koji je održan u periodu od 24 - 25. oktobra 2017. godine.

➤ **Technical Assistance and Information Exchange instrument of the European Commission - TAIX**

Zavod za statistiku je u 2017. godini bio korisnik TAIX podrške u nekoliko različitih oblasti zvanične statistike:

1. Ekspertska misija za statistiku energetike, u periodu 06 - 10. marta 2017. godine;
2. Ekspertska misija za statistiku poljoprivrede, u periodu 20 - 22.marta 2017. godine - oblast statistike stoke i mesa;
3. Ekspertska misija za statistiku šumarstva, 04 - 08.decembra 2017. godine - uspostavljanje računa u šumarstvu.

➤ **Projekat “Dvogodišnje ažuriranje izvještaja o klimatskim promjenama²⁵”**

Zavod za statistiku je u toku 2017. godine upostavio saradnju sa Kancelarijom Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) povodom realizacije projekta Biannual update report (BUR) koji se odnosi na ažuriranje dvogodišnjeg Izvještaja o klimatskim promjenama. Projekat je realizovan u periodu od 27. jula do 15. decembra 2017. godine. Ovaj organ je angažovan kao jedan od više implemenatacionih partnera, a cilj samog projekta je pružanje podrške Crnoj Gori na integrisanju preporuka vezanih za klimatske promjene u nacionalne i sektorske razvojne politike kroz proces jačanja institucionalnih i tehničkih kapaciteta, koji je dijelom započet kroz izradu Nacionalnih izvještaja o klimatskim promjenama. Osnov za angažovanje Zavoda za statistiku u ovom projektu je u proizvodnji dodatnih indikatora potrebnih za ažuriranje dvogodišnjeg Izvještaja o klimatskim promjenama. U proizvodnji nedostajućih indikatora, a u okviru aktivnosti za koje je odgovoran Zavod za statistiku, pored eksperata Zavoda za statistiku angažovani su i eksperti Ministarstva ekonomije, Agencije za zaštitu životne sredine, Biohemijskog fakulteta i Instituta za šumarstvo, koji su doprinijeli izvršenju projektnih aktivnosti.

²⁵ Biannual update report - BUR

7. RAZVOJ DISEMINACIJE U SKLADU SA RAZVOJEM INFORMACIONIH TEHNOLOGIJA I JAČANJE KOMUNIKACIJE SA KORISNICIMA

7.1. Diseminacija

Unaprjeđenje diseminacije i pristupa korisnicima je jedan od strateških ciljeva Zavoda za statistiku za period 2014 - 2018. godine. Rezultati strateškog rada na unaprjeđenju načina diseminacije zvaničnih statističkih podataka, kao i odnosa sa korisnicima tokom 2017. godine vidljivi su kroz sljedeće aktivnosti:

- **objavljeno 5 publikacija i 234 saopštenja** u mjesečnoj, kvartalnoj i godišnjoj dinamici;
- **odgovoreno je na 823 korisnička zahtjeva**, od kojih se 744 odnosi na zahtjeve za podacima i informacijama od strane spoljnih institucija, dok je 79 zahtjeva upućeno od strane medijskih kuća.
- objavljen **Kalendar objavljivanja statističkih podataka za 2018. godinu Zavoda za statistiku i drugih proizvođača zvanične statistike**, koji služi korisnicima, kao alat s pregledom najavljenih rokova objavljivanja statističkih podataka;
- formiran je link **KVALITET U STATISTICI**²⁶ na zvaničnoj web stranici Zavoda za statistiku, koja korisnicima omogućava na jednom mjestu pristup svim informacijama, kvaliteta upravljanja u Zavodu za statistiku.
- objavljena **Strategija upravljanja kvalitetom** koja predstavlja strateški razvojni dokument iz oblasti obezbjeđenja kvaliteta u statističkom sistemu Crne Gore;
- objavljen **Vodič za implementaciju Strategije upravljanja kvalitetom** koji pruža zaposlenima praktične sugestije za implementaciju Strategije upravljanja kvalitetom;
- objavljena **"Politika revizije"** koja je pripremljena na osnovu Priručnika Evropskog statističkog sistema za politiku revizije za Glavne evropske ekonomske indikatore (ESS Guidelines on revision policy for PEEs). Primjena ovog dokumenta u praksi doprinijeće poboljšanju kvaliteta statističkog proizvoda. Zavod za statistiku ovim dokumentom prihvata Osnovne principe za reviziju statističkih podataka u nacionalnom statističkom sistemu, definisane od strane EUROSTAT-a, a koji su usklađeni sa evropskim principima revizije za statistiku.
- ažuriran link **METAPODACI** na zvaničnoj web stranici Zavoda za statistiku u skladu sa EURO SDMX Metadata Structure (ESMS) standardom razvijenim u EUROSTAT-u i definisanim preporukama komisije, koja se bavi referentnim metapodacima za potrebe Evropskog statističkog sistema;
- dopunjen link METAPODACI na zvaničnoj web stranici Zavoda za statistiku, sa **metapodacima statističkih istraživanja drugih proizvođača zvanične statistike**, što je omogućilo da se na jednom mjestu nalaze sve informacije o statističkim istraživanjima zvaničnog statističkog sistema Crne Gore;

²⁶ Kvalitet, Zavod za statistiku (2017) <http://www.monstat.org/cg/page.php?id=1512>

- Na zvaničnoj web stranici Zavoda za statistiku, kao i na stranici Međunarodnog monetarnog fonda (MMF-a), dostupna je Nacionalna stranica sa sumarnim podacima (NSDP stranica) koja služi kao mjesto na kojem se nalaze svi glavni makroekonomski podaci. Objavljivanjem glavnih makroekonomskih podataka preko nove NSDP stranice obezbjeđuje se korisnicima jednostavan pristup informacijama, koje je Upravni odbor MMF-a identifikovao, bitnim za praćenje ekonomskih uslova i politika.

Tabela 2. Pregled publikacija Zavoda za statistiku u 2017. godini

REDNI BR	NAZIV PUBLIKACIJE	PERIODIKA	BROJ STRANA	TIRAŽ
1.	PUBLIKACIJE	5	679	
1.1	Statistički godišnjak 2016. godine	godišnja	274	150
1.2	Crna Gora u brojkama	godišnja	46	200
1.3	Mjesečni statistički pregled (12 brojeva)	mjesečna	64*12	150
1.4	Godišnja statistika saobraćaja, skladištenja i veza	godišnja	38	web
1.5	Broj i struktura poslovnih subjekata za 2015. godinu	periodična	10	web
2.	SAOPŠTENJA			
2.1	Ukupno saopštenja	234	1 – 20	web
3.	METODOLOŠKA UPUTSTVA	8	57	
3.1	Dolasci i noćenja turista u kolektivnom smještaju	periodična	7	web
3.2	Godišnji izvještaj o uzgoju ribe u ribnjacima - akvakultura	periodična	3	web
3.3	Godišnji izvještaj o ribarima i ribolovnim sredstvima u morskom ribolovu	periodična	3	web
3.4	Godišnji izvještaj o morskom ribolovu	periodična	3	web
3.5	Godišnji izvještaj o ribarstvu na rijekama i jezerima	periodična	4	web
3.6	Godišnji izvještaj o uzgoju bijele ribe i školjki u marikulturi	periodična	3	web

Izvor: Odjeljenje za diseminaciju i upravljanje statističkim bazama podataka (2017), Zavod za statistiku

7.2. Odnosi sa javnošću

U toku 2017. godine održano je pet konferencija za štampu:

Prva konferencija za štampu u 2017. godini održana je **31. marta 2017. godine** na kojoj su predstavljeni preliminarni rezultati obračuna kvartalnog Bruto domaćeg proizvoda (BDP) Crne Gore za IV kvartal 2016. godine, u skladu sa ESA 2010 metodologijom.

Druga konferencija za štampu održana je **23. juna 2017. godine**, na kojoj su predstavljeni preliminarni rezultati obračuna kvartalnog Bruto domaćeg proizvoda (BDP) Crne Gore za I kvartal 2017. godine, u skladu sa ESA 2010 metodologijom.

Dana 15. septembra 2017. godine održana je **treća konferencija** u 2017. godini, povodom završetka IPA 2013 nacionalnog i IPA 2014 višekorisničkog projekta.

Na četvrtoj konferenciji za štampu održanoj u Zavodu za statistiku, **29. septembra 2017. godine** predstavljeni su:

- rezultati godišnjeg obračuna Bruto domaćeg proizvoda (BDP) Crne Gore za 2016. godinu, u skladu sa ESA 2010 metodologijom;
- rezultati obračuna Bruto nacionalnog dohotka Crne Gore za 2016. godinu, u skladu sa ESA 2010 metodologijom;
- preliminarni rezultati obračuna kvartalnog Bruto domaćeg proizvoda (BDP) Crne Gore za II kvartal 2017. godine, u skladu sa ESA 2010 metodologijom - preliminarni rezultati;
- revizija vremenske serije godišnjeg Bruto domaćeg proizvoda za period 2006 – 2009. godina u skladu sa ESA 2010 metodologijom.

Peta konferencija za štampu održana je 22. decembra 2017. godine na kojoj su predstavljeni preliminarni rezultati obračuna kvartalnog Bruto domaćeg proizvoda (BDP) Crne Gore za III kvartal 2017. godine, u skladu sa ESA 2010 metodologijom.

U septembru 2017. godine, predstavnici Zavoda za statistiku učestvovali su na stručnim konferencijama održanim u Crnoj Gori i to na:

- XXII Miločerskom razvojnom forumu u organizaciji Društva ekonomista i menadžera Crne Gore na temu "Globalizacija";
- INFOFEST-u na temu „Korišćenje softverskih rješenja za proizvodnju i obradu statističkih podataka“.

Tokom 2017. godine na zvaničnu e-mail adresu Zavoda za statistiku, upućeno je 769 korisničkih zahtjeva, dok su poštom pristigla 54 korisnička zahtjeva. Od ukupnog broja zahtjeva, 744 se odnose na zahtjeve za podacima i informacijama od strane spoljnih institucija, dok je 79 zahtjeva upućeno od strane medijskih kuća. Najtraženiji podaci odnosili su se na statistiku spoljne trgovine, 240 zahtjeva i kratkoročne indikatore i 170 zahtjeva. Pregled zahtjeva prema interesovanju korisnika prikazan je u tabeli 3.

Tabela 3. Pregled zahtjeva prema interesovanju korisnika u 2017. godini

Statistička oblast	Institucije	Mediji	Ukupno
Spoljna trgovina	229	11	240
Kratkoročni indikatori	163	7	170
Statistika tržišta rada, uslova života, socijalnih usluga i potrošnje	88	18	106
domaćinstava			
Demografija i popis stanovništva	80	30	110
Nacionalni računi	49	2	51
Biznis registar	36	2	38
Poljoprivreda	25	2	27
Statistika obrazovanja, istraživanja i razvoja, kulture, pravosuđa i uprave	18	3	21
Cijene	30	2	32
Agromonetarna statistika	6	1	7
Teritorijalni registar	5	1	6
Životna sredina	6	-	6
Strukturalna biznis statistika	4	-	4
Upotreba IKT	5	-	5
Ukupno:	744	79	823

Izvor: Odjeljenje za diseminaciju i upravljanje statističkim bazama podataka (2017), Zavod za statistiku

PRILOG.1 Spisak realizovanih statističkih istraživanja shodno Godišnjem planu zvanične statistike za 2017. godinu

1	Klasifikovanje institucionalnih jedinica po institucionalnim sektorima za ukupnu ekonomiju
2	Izrada nefinansijskih sektorskih računa - probno
3	Formiranje elemenata potrebnih za obračun bruto domaćeg proizvoda: obračun bruto dodate vrijednosti nefinansijskog sektora
4	Formiranje elemenata potrebnih za obračun bruto domaćeg proizvoda: obračun bruto dodate vrijednosti finansijskog sektora
5	Formiranje elemenata potrebnih za obračun bruto domaćeg proizvoda: obračun bruto dodate vrijednosti i potrošnje sektora države
6	Formiranje elemenata potrebnih za obračun bruto domaćeg proizvoda: obračun finansijskih usluga indirektno mjerenih
7	Formiranje elemenata potrebnih za obračun bruto domaćeg proizvoda: obračun bruto dodate vrijednosti usluga smještaja u objektima individualnog smještaja
8	Formiranje elemenata potrebnih za obračun bruto domaćeg proizvoda: obračun bruto dodate vrijednosti preduzetnika
9	Formiranje elemenata potrebnih za obračun bruto domaćeg proizvoda: obračun bruto dodate vrijednosti sektora poljoprivrede
10	Obračun godišnjeg bruto domaćeg proizvoda po proizvodnoj metodi
11	Obračun godišnjeg bruto domaćeg proizvoda po potrošnoj metodi
12	Obračun godišnjeg bruto nacionalnog dohotka
13	Obračun godišnjeg bruto domaćeg proizvoda po prihodnoj metodi - probno
14	Procjena neobuhvaćene ekonomije u dijelu legalnih aktivnosti - probno
15	Procjena neobuhvaćene ekonomije u dijelu nelegalnih aktivnosti - probno
16	Obračun kvartalnog bruto domaćeg proizvoda po potrošnoj metodi primjenom direktnog pristupa
17	Procjena kvartalnog bruto domaćeg proizvoda po proizvodnoj metodi primjenom indirektnog pristupa
18	Kompilacija tabela ponude i upotrebe
19	Indeks potrošačkih cijena
20	Harmonizovani indeks potrošačkih cijena
21	Harmonizovani indeks potrošačkih cijena u stalnim poreskim stopama - probno
22	Harmonizovani indeks potrošačkih cijena u administrativnim cijenama - probno
23	Paritet kupovne moći – mašine i oprema
24	Paritet kupovne moći - potrošna dobra
25	Bruto domaći proizvod i stvarna individualna potrošnja po stanovniku, prema standardu kupovne moći
26	Paritet kupovne moći – građevinarstvo
27	Indeks tržišnih cijena kuća i stanova - probno
28	Indikatori održivog razvoja
29	Strukturno istraživanje o poslovanju preduzeća
30	Investicije u osnovna sredstva
31	Industrijska proizvodnja (PRODCOM)
32	Statistika stranih filijala
33	Indeks proizvodnje i prometa u industriji
34	Indeks cijena proizvođača industrijskih proizvoda

35	Indeks cijena proizvođača industrijskih proizvoda za izvoz
36	Indeks cijena industrijskih proizvoda iz uvoza
37	Cijene stanova u novogradnji
38	Potrošnja građevinskog i pogonskog materijala
39	Građevinski radovi
40	Građevinska aktivnost
41	Porušene zgrade
42	Građevinske dozvole
43	Indeks prometa u trgovini na malo
44	Promet u trgovini na veliko
45	Indeks prometa u uslugama
46	Indeks cijena usluga - probno
47	Indeks prometa u uslugama (administrativni izvor) - probno
48	Kružna putovanja stranih brodova
49	Nautički turizam
50	Dolasci i noćenja turista u individualnom smještaju - probno
51	Istraživanje o dolascima i noćenjima turista, ukupno - probno
52	Dolasci i noćenja turista u kolektivnom smještaju
53	Turistička aktivnost stanovništva Crne Gore - probno
54	Indeksi jediničnih vrijednosti izvoza i uvoza roba
55	Spoljnotrgovinska razmjena sa inostranstvom - trgovina robama
56	Istraživanje o upotrebi informaciono - komunikacionih tehnologija u preduzećima, domaćinstvima i pojedincima
57	Statistika rođenih
58	Statistika umrlih
59	Statistika sklopljenih brakova
60	Statistika razvedenih brakova
61	Procjena stanovništva
62	Osnovni demografski pokazatelji
63	Statistika unutrašnjih migracija
64	Statistika međunarodnih migracija - probno
65	Statistika sticanja i gubitka državljanstva - probno
66	Popis stanovništva, domaćinstava i stanova u 2021. godini
67	Statistika nelegalnih migracija - probno
68	Statistika azila - probno
69	Anketa o radnoj snazi (ARS)
70	Statistika slobodnih radnih mjesta-probno
71	Statističko istraživanje o zaradama zaposlenih
72	Statističko istraživanje o osiguranicima - zaposleni po djelatnostima i opštinama
73	Istraživanje o zaradama iz administrativnih izvora - probno
74	Istraživanje o troškovima rada
75	Anketa o potrošnji domaćinstava
76	Statistika prihoda i uslova života
77	Minimalna potrošačka korpa - probno
78	Statističko istraživanje o punoljetnim licima protiv kojih je postupak po krivičnoj prijavi i prethodni postupak završen

79	Statističko istraživanje o punoljetnim licima protiv kojih je krivični postupak pravosnažno završen
80	Statističko istraživanje o maloljetnim licima protiv kojih je postupak po krivičnoj prijavi i pripremni postupak završen
81	Statističko istraživanje o maloljetnim licima prema kojima je krivični postupak pred vijećem pravosnažno završen
82	Statistika pravosuđa - probno
83	Statističko istraživanje za predškolsko vaspitanje i obrazovanje
84	Statističko istraživanje za upis studenata (osnovne studije)
85	Statističko istraživanje o akademskom, stručnom osoblju i strukturi visokoškolskih organizacija
86	Upis na postdiplomske i doktorske studije
87	Statističko istraživanje za diplomirane studente (osnovne studije)
88	Statističko istraživanje za doktore nauka
89	Statističko istraživanje za magistre nauka i specijaliste
90	Statistika osnovnog obrazovanja
91	Statistika osnovnog obrazovanja za odrasle
92	Statistika srednjeg obrazovanja
93	Statističko istraživanje o bioskopima
94	Statističko istraživanje o pozorištima
95	Statistika elektronskih medija
96	Sportski klubovi
97	Statističko istraživanje o bibliotekama
98	Simfonijski orkestar
99	Statističko istraživanje o socijalnoj zaštiti (ESSPROS) - probno
100	Korisnici materijalnih davanja socijalne i dječije zaštite
101	Korisnici usluga smještaja u ustanovama socijalne i dječije zaštite
102	Statističko istraživanje domova učenika i studentskih domova
103	Statističko istraživanje o stvorenom otpadu u industriji
104	Statističko istraživanje o komunalnom otpadu
105	Istraživanje o količinama otpada dovezenim na odlagalište – deponiju
106	Istraživanje o stvorenom otpadu u poljoprivredi
107	Istraživanje o stvorenom otpadu u sektoru građevinarstva i uslužnim djelatnostima
108	Istraživanje o sakupljanju i obradi otpada
109	Statističko istraživanje o sistemima za navodnjavanje
110	Statističko istraživanje o korišćenju i zaštiti voda od zagađivanja iz industrije
111	Izvještaj o podizanju i gajenju šuma
112	Izvještaj o iskorišćavanju privatnih šuma
113	Izvještaj o proizvodnji šumskih sortimenata u državnim šumama
114	Izvještaj o iskorišćavanju državnih šuma
115	Izvještaj o štetama od požara u privatnim šumama
116	Izvještaj o štetama u državnim šumama
117	Izvještaj o građevinskim objektima, saobraćajnicama i mehanizaciji
118	Bilans tečnih goriva
119	Bilans uglja
120	Bilans biomase

121	Bilans električne energije
122	Kompleksni energetska bilans
123	Izveštaj o prometu na aerodromima
124	Izveštaj aerodromskoj infrastrukturi i prometu na aerodromima
125	Izveštaj vazdušnog saobraćaja
126	Izveštaj o infrastrukturi i prometu u vazdušnom saobraćaju
127	Izveštaj o prevozu putnika i robe u željezničkom saobraćaju
128	Istraživanje o željezničkoj infrastrukturi
129	Istraživanje o putničkom drumskom saobraćaju
130	Istraživanje o lokalnom saobraćaju
131	Istraživanje o teretnom drumskom saobraćaju
132	Izveštaj o putevima i mostovima
133	Izveštaj o registrovanim dramskim motornim i priključnim vozilima
134	Izveštaj o broju saobraćajnih nezgoda
135	Izveštaj o dolascima i odlascima brodova u lukama
136	Izveštaj o trgovačkoj mornarici
137	Izveštaj o pretovaru u lukama
138	Izveštaj o kapacitetu pretovarnih sredstava u pomorskom saobraćaju
139	Izveštaj o prevozu putnika i robe u pomorskom saobraćaju
140	Izveštaj o pomorskom prevozu - stanje inventara
141	Izveštaj o poštanskim i telekomunikacionim uslugama
142	Izveštaj o poštanskoj i telekomunikacionoj mreži
143	Izveštaj o cijenama poljoprivrednih proizvoda, repro materijala, sredstava za rad i usluga izvršenih za poljoprivredu
144	Izveštaj o poljoprivrednim preduzećima i zemljoradničkim zadrugama
145	Izveštaj o rashodima i poljoprivrednoj proizvodnji gazdinstva
146	Izveštaj o prodaji poljoprivrednih proizvoda iz sopstvene proizvodnje poljoprivrednih preduzeća i zemljoradničkih zadruga
147	Izveštaj o otkupu poljoprivrednih proizvoda od individualnih proizvođača
148	Statistički registar poljoprivrednih gazdinstava
149	Istraživanje o ostvarenim prinosima ranih usjeva
150	Izveštaj o ulazu sirovog mlijeka (kravlje mlijeko) i dobijeni mliječni proizvodi
151	Izveštaj o ulazu sirovog mlijeka i dobijenim mliječnim proizvodima
152	Izveštaj o veterinarstvu
153	Izveštaj o stočarstvu poljoprivrednih gazdinstava - Anketa o broju stoke
154	Izveštaj o klanju stoke i živine u klanicama
155	Istraživanje o površinama i zasadima na kraju prolječne sjetve
156	Istraživanje o ostvarenim prinosima kasnih usjeva, voća i grožđa
157	Poljoprivredni računi - probno
158	Izveštaj o cijeni zemljišta i zemljišne rente - probno
159	Izveštaj o ribarima i ribolovnim sredstvima u morskome ribarstvu
160	Izveštaj o ribarstvu na rijekama i jezerima
161	Izveštaj o morskome ribolovu
162	Izveštaj o uzgoju bijele ribe i školjaka u marikulturi
163	Izveštaj o uzgoju ribe u ribnjacima - akvakultura
164	Istraživanje o prometu pesticida

165	Istraživanje o preduzećima koja imaju jedinice u sastavu
166	Istraživanje o poslovanju velikih i srednjih preduzeća
Centralna banka Crne Gore	
167	Obavezna rezerva
168	Statistika drugih finansijskih institucija usklađenih sa EU regulativom
169	Kamatne stope
170	Tržište novca
171	Bilans stanja banaka
172	Istraživanje o kreditnim poslovima rezidenata sa inostranstvom
173	Platni bilans Crne Gore
174	Istraživanje o poslovima direktnih ulaganja sa inostranstvom
Fond penzijskog i invalidskog osiguranja	
175	Izveštaj o korisnicima prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja
176	Izveštaj o korisnicima prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja
Fond za zdravstveno osiguranje	
177	Izveštaj o prihodima i izdacima Fonda za zdravstveno osiguranje
178	Izveštaj o osiguranim licima po međunarodnim ugovorima o socijalnom osiguranju
Institut za javno zdravlje	
179	Nacionalno istraživanje (anketa) o stanju zdravlja stanovništva Crne Gore sa fokusom na faktore rizika za nezarazne bolesti
180	Istraživanje prevalencije HIV-a u posebno osjetljivim populacionim grupama u odnosu na HIV/AIDS
181	Izveštaj o organizacionoj strukturi i kadrovima u zdravstvu
182	Izveštaj o liječenim pacijentima u bolničko - stacionarnim ustanovama
183	Izveštaj o porođajima
184	Izveštaj o prijavljenim slučajevima i epidemijama zaraznih bolesti
185	Izveštaj o radu i utvrđenim bolestima i stanjima u primarnoj zdravstvenoj zaštiti
186	Izveštaj o transfuziologiji
187	Izveštaj o prekidima trudnoće
188	Izveštaj o organizaciji i radu bolnica
189	Izveštaj o izvršenim obavezanim imunizacijama protiv zaraznih bolesti
190	Izveštaj o incidenciji malignih neoplazmi
191	Izveštaj o incidenciji šećerne bolesti
192	Izveštaj o incidenciji cerebrovaskularnih bolesti
193	Izveštaj o incidenciji akutnog koronarnog sindroma
194	Izveštaj o incidenciji narkomanije
195	Izveštaj o higijenskoj ispravnosti vode za piće
196	Izveštaj o bezbjednosti namirnica i o zdravstvenoj ispravnosti predmeta opšte upotrebe
Komisija za hartije od vrijednosti	
197	Analiza kolektivnih investicionih šema
198	Analiza finansijskih instrumenata
199	Berzansko poslovanje
Ministarstvo finansija	
200	Analiza konsolidovane javne potrošnje
201	Analiza državnog duga
202	Podaci o primicima, izdacima države mjesečno
203	Podaci o primicima, izdacima države i lokalne samouprave

204	Izveštaj o javnom dugu
Ministarstvo nauke	
205	Statističko istraživanje o naučno istraživačkoj djelatnosti - istraživanje i razvoj
206	Statističko istraživanje o izdvajanjima iz državnog budžeta na istraživanje i razvoj - probno
Poreska uprava	
207	Godišnja prijava poreza na dohodak fizičkih lica
208	Prijava poreza na dobit pravnih lica
209	Mjesečni izvještaj o isplaćenim ličnim primanjima za zaposlene i izvještaj o obračunatim i plaćenim porezima i doprinosima
210	Mjesečna prijava za obračun poreza na dodatu vrijednost
211	Registracioni podaci o pravnim i fizičkim licima - poreskim obveznicima
212	Osiguranici koji obavljaju poljoprivrednu djelatnost
213	Podaci o osiguranicima - zaposlenim licima
214	Podaci o ostvarenom prometu
215	Podaci o obračunatom i naplaćenom PDV-u
216	Podaci o poreskim obveznicima čiji se prihod paušalno oporezuje
217	Finansijski izvještaji preduzetnika (Bilans stanja i Bilans uspjeha)
218	Finansijski izvještaji preduzeća (Bilans stanja, Bilans uspjeha i Statistički aneks)
Uprava carina	
219	Pregled naplate prihoda Uprave carina

Zavod za statistiku

IV Proleterske br. 2

81000 Podgorica

Tel: +381 (0)20 241 206

Fax: +381 (0)20 241 270

e-mail: contact@monstat.org

web site: www.monstat.org